

Cronica Timpului

Motto:
„Societatea e mișcare,
statul e stabilitatea!”

Mihai Eminescu
1850-1889

Publicație de cultură, atitudine
și performanță

Președinte onorific DORU DINU GLĂVAN

UNIUNEA ZIARIȘTILOR PROFESIONIȘTI DIN ROMÂNIA

Director general NICOLAE VASILE

Redactor-șef RODICA SUBȚIRELU

» pag.2

EMINESCIENE
Cantemir și fiul
său Cantimir

Prof. univ. dr.
NICOLAE GEORGESCU

» pag.22

Marin
Voican-Ghioroiu.
Schiță de portret

CORINA VLAD DIACONESCU

În numerele viitoare
vom publica interviuri cu urmași
ai Luceafărului poeziei românești

» pag.14-15

Icoanele
făcătoare
de minuni
de la
Sfântul
Munte
Athos

» pag.20-21

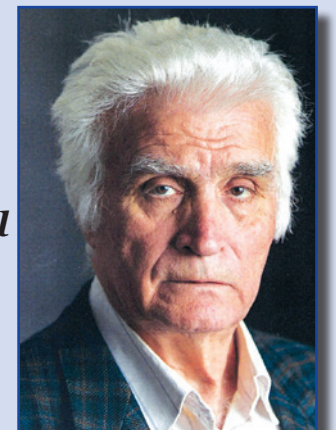
Clubul Rapid
la borna 100

RADU LEVÂRDĂ

» pag.10-13,24

Prof.
pictor
Cojocaru
Vergil-
COVER,
membru al
UAPR, un
laudatio
despre
artiști și
scriitori:

- Marilena Ban
- Daria-Mihaela Dumitrache
- Simona Bălan
- Cristina Copia

EMINESCIENE

Cantemir și fiul său Cantimir

Se împlinesc trei secole de la moartea lui Dimitrie Cantemir (1676-1723) și aș vrea să ne amintim că și fiul său, Antioh (1708-1744) a fost scriitor, și încă unul de valoare universală, așezându-se la baza literaturii ruse dar fiind considerat de generația lui Vasile Alecsandri un produs al spiritului românesc – iar Eminescu integrându-l chiar între epigoni dacă-i citim cu atenție poemul din 1872.

Într-adevăr, versul 11 din **Epigonii**, *Cantemir croind la planuri din cuțite și pahară*, s-a discutat mult: ce să caute Dimitrie Cantemir între poeți, ce planuri să fi croit el *din cuțite și pahară* încât numai Eminescu să fi știut de ele. Ironic, Anghel Demetriescu zice că Eminescu l-a confundat cu Constantin Cantemir, căruia Miron Costin i-a zis o dată „mai des cu paharele și mai rar cu orându-ielile” – și care, se știe, l-a condamnat la moarte pe cronicar. Dar, zice criticul, Constantin Cantemir „în chestiuni de literatură era o nulitate patentă” – cu vorbele lui Neculce: „carte nu știa, numai ce iscălitura învățase de a face.” În concluzie, Eminescu incurcă rău lucrurile, tocmai el „care în ochii unora trece drept un puț de erudiție și de adânc cunoscător al istoriei și literaturii naționale”.

Lucrurile au rămas încurcate, D. Murărașu sintetizând situația și considerând că a găsit planurile lui Dimitrie Cantemir croite din cuțite și pahare: ar fi vorba de masa oferită de Țarul Petru I la Iași, la 28 iunie 1711, domnitorului și boierilor moldoveni – și, mai aplicat, de planurile pe care și le făcea în ascuns Dimitrie Cantemir să-și întemeieze o dinastie cu ajutor rusesc.

Rămâne întrebarea: ce caută, totuși, Dimitrie Cantemir între poeți – și se adaugă, iată, alta: de ce ar fi ținut Eminescu neapărat să-l glorifice pe domnitor... pentru asemenea intenții ascunse, nerealizate de altfel? În plus, cuțitele și paharele nu apar în citatele date de Murărașu despre banchetul de la Iași...

În 1962, Zoe Dumitrescu-Bușulenga sugera că ar putea fi vorba, în acest vers eminescian, de Antioh Cantemir, fiul domnitorului, marele poet rus – dar același Dimitrie Murărașu se opune categoric: „Nu se poate primi părerea Zoei Dumitrescu-Bușulenga (în *Analele Universității București, Secția Științe sociale-Filologie*, vol.25, XI /1962/, p. 599-561) că Eminescu s-ar fi gândit la Antioh Cantemir, autorul *Satirelor*. Eminescu are în vedere pe scriitorii care au scris o limbă „ca

un fagure de miere” și care reprezintă „zilele de aur a scripturilor române”. Antioh Cantemir nici nu ne cunoștea limba și și-a scris opera în rusește. Chestiunea se lămurește prin *Lepturariu*...

Polemica s-a oprit aici, Zoe Dumitrescu-Bușulenga n-a mai revenit, D. Murărașu rămâne singur în arenă și opinia lui se ia de bună. A atașat această opinie la ediția sa din 1972, care este mult consultată și citată, care s-a reeditat în 1995 la Editura „Grai și suflet – Cultura națională” cu o *Postfață* de Eugen Simion, și care află că s-a reeditat acum, recent, la Fundația Culturală Națională, cu o *Introducere* de Eugen Simion (nu cunosc cartea).

Și totuși, Maica Benedictea are dreptate. Să spunem mai întâi că revista *Convorbiri literare*, 1870, tipărește *Cantimir croind la planuri*... (Numai Bogdan-Duică, Ibrăileanu și D. Mazilu au astfel în edițiile lor; I.E.Torouțiu discută formele, ironizează „ilnica pităgiere Cantimir” și cere „virila și frumoasa formă Cantemir, cu succesiunea vocalelor a-e-i”; și manuscrisele au forma cu –e, dar sunt anterioare anului 1870; D. Murărașu nu

Cantimir. Tot Lepturariul are, însă, în același tom dar mult mai departe, și o antologie din *Satirele* lui Antioh Cantemir, în traducerea lui A. Donici și C. Negruzzi din 1844.

Numai dacă citești de plăcere – și este o traducere românească ce te invită – ajungi, în cele din urmă, la *Satira III*, denumită *Cărăpterile oamenilor*, și la versurile 105-147, despre cel deal patrulea caracter, al „limbutului lăudăros” – unde dai de sursa **Epigonilor**. Este vorba de un Longin, cetățean moscovit, care vorbește mult și se laudă încontinuu, de care trebuie să te ferești ca să nu te acapareze. De pildă, dacă-l inviți la masă, îți va povesti pe larg: „...S-a apucat la țară să-și facă-un mare iaz / Al cărui plan el iute din buzunar îl scoate; / De l-a uitat acasă, începe a țî-l face, / Cuțite, furculițe pe masă întinzând./ Moșia țî-o descrie cu tot venitul ei (...) Aici apoi pe-ntregul croiește la minciuni.” (mai jos, despre un bețiv: „Înflât la față buget; cu ochii roși și tulburi” ; cuvântul cu accent revine la Eminescu, vezi *Scrisoarea III*).

Traducțiunile nu fac o literatură, cum zicea Kogălniceanu – dar fac foarte bine o limbă, iar Antioh Cantemir a fost tradus într-o românească superbă de către Donici și Negruzzi, încât Aron Pumnul îl preia ca scriitor român. La apariția traducerii, în 1844, Vasile Alecsandri avea asemenea cuvinte de laudă: „acele *Satire* care au dobândit autorului cinstitorul nume de Boileau al Nordului, trebuie să fie primite cu atât mai mare entuziasm din partea românilor, că printrul Antioh Cantemir a fost însuși român și cu atâta mai mare recunoștință că pare să fi fost scrise pentru veacul nostru și pentru noi!”

Putem discuta dacă Antioh Cantemir știa sau nu știa românește, dar mai interesant ni se pare să analizăm o virgulă din **Epigonii**. *Convorbirile literare* tipăresc așa: „Văd poeți, ce-au scris o limbă, ca un fagure de miere: /Chichindeal...Prale... Văcărescu...” Punctuația este explicativă: virgule și două puncte înaintea enumerării. Nu e vorba de o *limbă ca un fagure de miere*, cum știam toți de la Maiorescu încoace, ci de *poeți* care stau ca într-un fagure de miere. Iar „ce-au scris o limbă” are aspect perfectiv: au scris-o, au desăvârșit-o. Se schimbă sensurile...(Aici Perpessicius scoate virgula după *poeți*, dar o păstrează ferm după *limbă*, în ambele ediții ale sale.)

Dar despre punctuația poeziei eminesciene vom mai avea ocazie să vorbim, desigur.

Prof. univ. dr. NICOLAE GEORGESCU

Eminescu, flămură vie

NICOLETA TUDOR

„A nopții gigantică umbră
ușoară”
Ce ne-ai lăsat-o ca-n veci
s-o simțim
Suspine ne-aduce, iubirea
de vară
Sub teii-nfloriți în amurg
s-o clădim

Ne-ai învățat speranța să-aprindem
Atunci când prea mult ne doare de dor
Să o trăim, nu doar să pretindem
„Cum mângăie dulce, alină ușor”

Iubind în taină ai păstrat tăcerea
„Pe lângă plopii fără soț” trecând
Doar înserarea țî-a știut durerea
Și lacrima-n privire tremurând

Înger de pază rămas-ai de-atunci
Deși... un demon crezut-ai că ești
O geană spre noi uneori mai arunci
Și-atunci ne ajută să cădem în povești

Tu nu ai dorit un „mormânt prea bogat”
La marginea mării ai vrut să te stingi
Din „tinere ramuri” dorit-ai un pat
Ca-n somnul de veci tinerețea să-atingi

Și-n flămura serii aș vrea să mă-ascuți
Zăbind răbdător de pe unde mai ești
Ca mine, știu sigur că sunt foarte mulți
Ce simt că în versuri, Eminescu, trăiești!

Dacă n-ar fi Eminescu

MIOARA BACIU

Flori de tei îmi ning pe frunte
Dor din al său anotimp
Slovele îmi cad cărunte
Mărturie peste timp.

Dacă n-ar fi Eminescu
Freamăt, codru și alean
Lac, dorință, dor terestru
Floarea-ar fi albastră-n van.

Cât izvoarele mai plâng
Suspînând sub raza lunii
Ne vor mângăia-ndelung
Plopii, teii și gorunii.

Eminescu e iubirea
E Luceafăr țării sfinte
Este însăși nemurirea
Limbii noastre-i e sorginte.

Dacă n-ar fi Eminescu
Frunza-n codru n-ar doini
N-ar mai exista maestrul
Soarele-n veci ar pieri.

Însă, Eminescu este
Nepereche-ntre poeți
Și cât simțim românește
Ni-i profet între profeți!

Eu nu cred...

ISSABELA COTELIN

Eu nu cred nici în bilanțuri,
Nici în rezolvări tardive,
N-am regrete, nici iluzii,
Nu îmi fac retrospective.

Visuri sunt acestea toate
Și totuna cu-amăgirea
Că-ai făcut ceva pe lume
Să-ți asiguri fericirea.

Chiar și alte rezoluții
Care-n minte ți se plimbă
În zadar le cați, căci viața
Într-o clipă ți le schimbă.

Nu mă încantați cu vorbe
Nici cu calculul semantic
Al modernelor precepte
Care n-au nimic romantic.

Și fiindcă în bazaconii
Eu nu cred, o, dați-mi pace,
Până moartea va să vie
În costum la patru ace.

EMINESCU – atât de simplu

SILVAN G. ESCU

Ce rost are să căutăm un rost
Când a fost aflat de el
Cu mult timp înainte,
Pentru toți cei ce-au urmat?

Noi nu mai avem nimic de căutat,
El a găsit răspuns pentru toate.
Nemărginit acel răspuns,
Numai de el pătruns.

Și, generos, ni l-a dăruit,
Ni l-a pus nouă la îndemână
Să ne fie scrierea toată o poezie,
Chiar dacă, uneori, c-așa-i viața,
Cu penița înmuiață în lacrimi.

Prin versuri nemuritoare
Ne-a pus valuri pe mare
Și a făcut culcuș pentru stele,
Doar-doar ne vom avânta-n larg
Sau vom ridica privirea spre ele.

Eminescu-i
Viitorul și trecutul,
Începutul și sfârșitul.
Iată, inspirat de el:

Fiecăruia îi vine
Timpul să îi treacă rândul,
Rândul să îi treacă timpul,
Dar și timpul să suspine
Că-n trecut e începutul,
Iar în față e sfârșitul.

Este cel ce-a scris o limbă
„Ca un fagure de miere”.
Cel pentru care
„Lumea-i așa cum este
Și ca dansa suntem noi”.

Ori, cel care a definit:
„Poezia?
Înger palid cu priviri curate”.

Drept urmare,
Ne-a prins la rever „Floare albastră”
Și ne-a învățat să glăsuim
„Ce-ți doresc eu ție dulce Românie”.

„Iară noi? noi, epigonii?...”

Dându-se pe sine exemplu,
Ne-a descifrat secretul morții
Și de-acum îl știm cu toții,
Nu l-am mai ști.

Însă, fără ca asta să fi urmărit,
Plecând,
Pe cel al nemuririi l-a luat,
Închizându-l în vers,
În călătoria sa veșnică.

Priviți!
Poate fi văzut în fiecare noapte
Acolo, lângă Luceafăr,
Frate al său.

Dovadă că ne iartă și ne iubește,
De două ori pe an, pe 15 ale lunii,
Se oprește deasupra noastră
Și ne mângăie creștetul
Cu pana sa nepereche.

Nu știati că în amintirea sa,
Recunoscător că l-a colindat,
Codrul încă mai înverzește?

Contemporani
spiritului
eminescian

Dor de Eminescu

RODICA NICOLETA ION

Luceafăr ce cutreieri prin lumea mea de vers,
Eu am făcut din tine un vis, un Univers...
Cu flori de tei, din lacrimi, tu singur ți-ai clădit,
Prin literă și lege, alt timp în infinit.

Pe lac, o diademă de lebede se-arată...
Ești cânt și nemurire, ești lumea noastră toată!
Ești viers! Și-n măiestria-ți, virtute și lumină.
Tu ai rămas de-a pururi a lumii rădăcină.

Cad flori de tei... și lacrimi... și litere-lumină.

Ai devenit un astru, ți-am plâns la rădăcină.
Te-ai înălțat Luceafăr, cât stele vom avea,
Cărarea vieții noastre, mereu vei lumina...

Rondel eminescian

IOAN RAȚIU

„Nu credeam să” pot a juca vreodată
Rolul nepăsării celui vinovat
Nopții albe și dimineații pată
Repetând eroarea primului păcat

Ochiul lunatic

ALEXANDRU IOAN ȚÎȚIRIG

Ori de câte ori te celebrăm, mă-ntreb
Ce-a fost în mintea ta? dar în emoție?
Cum ai putut a scrie atâtea versuri?
Mă-nchin în fața ta, și-a ta imaginație!

Ori de câte ori te celebrăm, mă-ntreb
De unde-atăta glas și inspirație divină?
Prin ce Cuvânt L-ai „păcălit” pe Dumnezeu
Să-ți dăruiască-atâtea dragoste de liră?

Lacrimă tăcerii-n cădere iată
Câtă-nchipuire tremură ciudat
„Nu credeam să” pot a juca vreodată
Rolul nepăsării celui vinovat

Din crâmpei de viață facă-se roată
Regăsind alt zămbet într-un alt oftat
Visului cântând fericirea toată
Pentru clipa care n-a aplaudat

„Nu credeam să” pot a juca vreodată

Cât egoism din partea ta, te rog mă scuți!
Să le aduni așa pe toate laolaltă,
De cald să-ți țină chiar și în văzduh,
Nemuritoare-n somnul tău, în vecinicia-ți toată.

Nebun ai fost, poet, și tânăr și iubirea
Cu vântul, roua, cerul sau florile albastre,
Și ochiul cel „lunatic”, în codru-ți rățacirea
Nebun ai fost, acum ești rățăcit prin astre...

Te-mbrățișăm cu gândul, glasul și cu lira
Ai fost și ai rămas al nostru, geniu pământean,
Sunt curios ce ai fi scris de-ai fi trăit și azi;
De ai fi trăit și azi te celebrăm cu-n simplu
La mulți ani!

Muguri de primăvară la Perla Adriaticii

Am mai fost în Croația în 2003, la Europenele de handbal feminin, ca jurnalist. De data asta, după aproape 20 de ani, ca turist, am ales traseul propus de agenția Premio Travel prin Croația, Bosnia-Herzegovina și Muntenegru. O idee fericită, la care au aderat și câteva colege de generație.

Avionul companiei croate ne-a adus spre seară la DUBROVNIK, oraș despre care știam că este denumit Perla Adriaticii. Preluați de ghidele Iulia și Irina ne-am urcat într-un autocar, ce avea să ne ducă prin cele trei țări în următoarele șapte zile. A doua zi a fost rezervată vizitării străvechii așezări de la Marea Adriatică, mare ce ne va fi tovarăș de drum pe aproape întreg traseul, împreună cu diverse masive muntoase. Primele informații oferite s-au referit la istoria frumoasei așezări, începând în secolul VII, când locuitorii orașelor Laus și Dubrava s-au refugiat din drumul invaziei slavilor fondând orașul Ragusa. Situat într-o zonă acoperită de stejari, denumită ulterior Dubrovnikă-pădure de stejari în traducere liberă, care a devenit ulterior cel mai important centru comercial și maritim al Adriaticii. Adevărata epocă de glorie a început în secolul XV, când s-a transformat într-un oraș-stat independent Republica Ragusa, rivalizând cu Veneția.

Cutremurul din 1667 a distrus aproape toate clădirile, sub dărâmturi pierind jumătate din populație. Abolită mai târziu de împăratul Napoleon a fost integrată Provinciei Dalmația. Din 1918 a aderat la Regatul Sârbilor, Croaților și Slovenilor pentru ca, în 1991, să suporte bombardamentele Armatei Populare a Iugoslaviei și a Voluntarilor din Muntenegru și Herzegovina.

După cucerirea independenței, alături de alte state ex-iugoslave, Croația avea să devină unul dintre principalele puncte de atracții turistice, concentrată între zidurile Orașului Vechi al Dubrovnikului, zonă intrată din 1979 în patrimoniul UNESCO. Ziduri mari de piatră de până la șase metri grosime și 25 înălțime, întinse pe aproape doi kilometri, întărite cu bastioane și forturi reconstituite de-a lungul anilor. Spre care am ajuns printr-unul dintre cele trei puncte de acces, Poarta Pile (Vestica), traversând un pod de piatră datând din 1471, peste fostul șant de apărare, care se continuă cu un pod mic de lemn basculant. Poarta exterioară e construită în 1573, fiind decorată cu cea mai veche sculptură a Sfântului Vasile.

Pașii ne poartă apoi spre fortul de apărare Bokar, folosit ca închisoare în secolul al XVIII-lea, apoi spre fortăreața Sfântul Ioan, înălțată în 1575, transformată ulterior în Muzeul Maritim

și Acvarium. De unde zărim Bastionul Sfântului Luca; pe vremuri acesta ducea spre cele două Porți, ale Portului și Pieței de Pește, încadrând Arsenalul, destinat construcției vaselor mari, acum funcționând ca restaurant cu specific pescăresc, cu prețuri pe măsură. Porțile duc spre o stradă cu clădiri renașcentiste, cele mai importante fiind Palatul Sinoza și Biserica Mântuitorului, asediate pe dinafară de amatori de poze cu telefoane sau aparate de fotografiat. Ca și Fântâna Onofrio Mare situată nu departe, inaugurată în anul 1444, folosită ca alimentare cu apă a orașului în timpul bombardamentelor din 1991 și, mai târziu, ca loc de întâlnire pentru locuitori.

Trecem pe lângă Biserica Sfântului Blasii, patronul orașului, construită în stil baroc, ajungând la Fortul Revelin, cea mai puternică fortăreață din oraș, care adăpostește în zilele noastre Administrația și tezaurul Ragusa. Nu putem ocoli fortul Lovrijenac, situat pe o stâncă înaltă de 37 de metri, unde s-a filmat o parte din scenele filmului „Urzeala Tronurilor”, apoi Mănăstirea Francescană, refăcută în stil baroc, unde e înmormântat Ivan Gudzulic, cel mai mare scriitor al Ragusei (1599-1638), Farmacia, folosită o vreme numai de călugări, transformată apoi în muzeu, Sinagoga, din 1352, cel

mai vechi așezământ de acest gen de pe continent, refăcută după bombardamente, Palatul Rectorilor, cândva principalul centru politico-social al Republicii, acum găzduind partea istorică a muzeului din Dubrovnik. Încheiem periplul cu vizionarea colecției de relicve a Tezaurului, adunate între secolele XI-XVII, din care ne atrage atenția și o ușă închisă pentru protecție, cu trei chei, folosite de rector, secretar și arhiepiscop.

Puținul timp avut la dispoziție ne permite să mai admirăm veele de vacanță, construite pe dealurile din împrejurimi în timpul Republicii, edificii diverse, fântâni și statui, promenada Strdun, galerii de artă veche și contemporană, iar din port, plajele Banja și Sviato Jakov, alături de golfuri liniștite. Mai notăm că Dubrovnikul găzduiește festivaluri internaționale, cum ar fi cel anunțat de la coloana lui Orlando, situată în centrul pieței principale, unul de muzică de cameră „Julian Rohlin și prietenii”, altul de film, „Libertatea”, cu pelicule din diverse colțuri ale lumii, inspirate din simbolul orașului, arborat pe steagul oficial al localității, un festival de vară, cu actori, dansatori și muzicieni sau cel denumit „Sărbătoarea Sfrântului Blasie”, care se desfășoară din... secolul X.

Autocarul ne-a dus zilele următoare spre alte localități ca Split, Trogir (Croația), Mostar, Medjugorje, unde se află o superbă catedrală și o statuie din bronz a lui Iisus, alt punct de atracție pentru turiști care aflaseră despre o minune înfăptuită aici de Mântuitor (Bosnia-Herzegovina), Kotor, Budva (Muntenegru), cu alte impresionante vestigii. Pe care vă propun, de asemenea, să le vizitați.

AL. RADU

Per Aspera Ad Astra (Seneca)

LISA MARIA IONESCU, o apariție hollywoodiană, frizând perfecțiunea estetică, având o privire electrică dar senină, ca de căprioară, cu o voce memorabilă, „de privighetoare” (cum au apreciat-o poeții Andrada Ingrid Maran și Tudor Ciobotaru într-un volum de poeme), pretabilă unui larg spectru interpretativ. La doar 22 de ani, artista este deja o muziciană experimentată, ce și-a început cariera instrumentală, corală și concertistică încă din copilăria mică. În prezent urmează Universitatea Națională de Muzică din București, secția Jazz, iar veleitățile sale artistice, grefate pe o pregătire muzicală temeinică – a absolvit Liceul de Muzică „Dinu Lipatti” – o recomandă pentru un parcurs profesional promițător, înalt și longeviv. Muzica îi croiește destinul, iar scena este tărâmul propice pentru înflorirea sa artistică. Lisa Maria se remarcă deopotrivă ca o instrumentistă desăvârșită, studiind aprofundat pianul, harpa și instrumente de percuție. Din 2014 și în prezent este participantă și voluntară în Proiectul Național de muzică corală pentru copii „Cantus mundi”, parte a corului „Voces Mundi”, dirijat de Marilena Neacșu, iar din 2016 devine și membră a Corului Național de Cameră Madrigal, - „Cor cu dor”. Grație talentului și devotamentului său a obținut distincții și trofee la multe concursuri naționale și internaționale, la secțiunile de creație și interpretare. Bucurându-se de o charismă ingenוא, tânăra artistă a participat la numeroase emisiuni de televiziune pentru copii, concerte și spectacole. La nici nouă ani, Lisa Maria cânta pe mari scene ale lumii, alături de nume sonore precum Toto Cotugno, Oana Sârbu, Miki (ex-Kapital), Silvia Dumitrescu, Laurențiu Cazan ș.a., împreună cu grupul vocal „Meloritm”, dirijat de Elena Nicolai. În 2011 Lisa Maria a reprezentat România la Festivalul Internațional de Muzică „Earth is our common home”, editia a XV-a, unde a obținut locul al II-lea, împreună cu corul „Cantus Mundi”, și Premiul Special al Filarmonicii. La invitația Ministerului Afacerilor Externe a participat la „Expo Milano 2015”, iar un an mai târziu a primit locul I la „International Youth Festival Contest of Arts-Muzite-”, Sozopol, Bulgaria. Dar tânăra artistă nu s-a axat doar pe muzică, practicând și dan-

sul de performanță, între activitățile sale vocaționale numărându-se și înotul, baschetul, teatrul și artele plastice, exprimându-și astfel latura ludică și creativă a personalității sale.

MIHAELA IONESCU definește cu brio, dar fără intenție manifestă, categoria denumită „femme fatale”, impresionând prin frumusețe naturală, dublată de o generozitate sufletească unică. Prin tot ceea ce este și face onorează frumosul în mod concret, cosmetizând și sporind strălucirea clientelor care îi trec pragul salonului dedicat femeii. Mihaela îmbină cu succes etica și estetica, grație implicării sale empatice în procedurile de înfrumusețare și make-up, pe care le aplică doamnelor. Absolventă a Facultății de Drept, a

ales să profeseze la fel de aproape de inima semenilor precum un avocat, investind empatie și devotament umanist în timpul orelor de înfrumusețare a clientelor sale. De nenumărate ori, acestea revin la salon și îi mulțumesc Mihaelei, atât pentru rezultatele spectaculoase ale procedurilor cosmetice

ce, cât și pentru consilierea de la inimă la inimă pe care au primit-o gratuit. Spirit artistic și înzestrată cu veleități muzicale autentice, Mihaela activează de mai mulți ani în corul Uniunii Ucrainenilor din România, Filiala București, bifând o serie de evenimente culturale, naționale și internaționale, sub egida respectivei instituții prezidate de poetul Mihai Traistă. Devotată familiei sale, mamă a fermecătoare muziciene Lisa Maria Ionescu, Mihaela reușește împletirea eficientă a atâtor preocupări diferite care îi compun cotidianul. Ființă eminamente vibrantă și comunicativă, splendida doamnă make-up artist poate fi întâlnită în cochetul său salon „Alenia”, situat în București, Șoseaua Giurgiului 29, unde legea răsfațului oprește curgerea timpului, iar o oră trece ca o clipire.

Fostă *Miss Litoral* cu mai mulți ani în urmă, **ELENA LISA BOATA**, născută la București, reprezintă o binecuvântare și un privilegiu prin sine.

Prin tot ceea ce reprezintă și întreprinde, domnia sa dăruiește bucurii și speranță semenilor. Consideră pictura deopotrivă artă și terapie și slujește Divinității prin fapte nobile, vibrând permanent în registrul iubirii și al recunoștinței. De peste douăzeci de ani, Elena Lisa locuiește la Roma, regăsindu-se esențialmente în lumea artelor plastice, practicându-și cu deosebit talent, dublat de zel creator, această misiune de credință. Timp de trei ani a urmat cursurile Academiei Eurodante, din Roma, absolvind-o cu rezultate excepționale. A studiat pictura și desenul cu unii dintre artiști celebri – considerați repere la cel mai înalt nivel în arta plastică italiană, „grandi maestri”, ca Elvino Echeoni sau profesoara Mariella Gentili, cu care s-a specializat în reproducere și restaurare, colaborând totodată cu celebrul galerist Remo Panachia. În patria natală a aprofundat studiul formelor și culorilor cu maestrul grafician și pictor Traian Laie. Anul trecut, în luna iunie, lucrările celor doi pictori români au atras toate

privirile publicului, pe simezele Expoziției Internaționale Fiuggi de artă modernă și contemporană. De-a lungul anilor, lucrările Elenei Lisa au avut un real succes, fiind prezente în sute de expoziții, multe dintre operele ei fiind donate în scopuri caritabile, ajungând până în Canada. Membră a Cenaclului de la Roma, fondat de scriitorul Valeriu Barbu, Elena Lisa Boata este implicată trup și suflet în organizarea de întâlniri literare cu nume notabile, române și italiene, dar și în sponsorizarea multor evenimente culturale, dedicate poezilor și altor categorii de artiști români, pe care îi susține în traducerea, publicarea și lansarea volumelor semnate de ei. În 2017, la Editura Minela, din București, a apărut albumul de artă „Sfiorando nell mondo dell arte – Pășind în lumea artei”, care încununează efortul deosebit și dăruirea rafinată cu care artista și-a realizat operele, reprezentând reproduceri în ulei pe pânză ale unor lucrări semnate de pictori clasici impozanți. Penelul său pășește cu naturaleză pe calea luminii spirituale ce o definește, dar și a boemei regăsite unanim atât în personajele sale, cât și în lucrările de natură statică, subliniind astfel candoarea și rafinamentul personalității verticale și complexe a pictoriței. Prin mărînimia sa, donându-și unele lucrări bisericilor, Elena Lisa Boata a reușit obținerea de facilități pentru persoane aflate în dificultate, cu dizabilități, sprijinind adesea femeile care îi cereau ajutorul în căutarea unui loc de muncă la Roma. A construit o familie armonioasă, imprimându-i valori autentice, fiind mândră în special de nepoata și fiica sa, împreună pe această pagină – *trei grații din trei generații!*

pagină realizată de muzicolog drd. Teodora Constantinescu

Cercetarea românească moare, dar nu cedează (VIII)

NICOLAE VASILE

(Modele prost preluate și reforme de dragul reformelor)

După zburdalnicele jocuri de-a excelența din cercetarea aplicativă românească, din timpul Gr-vernului Tăriceanu, făcute pe bani mulți, au urmat vremuri și mai rele, cele din timpul fantasmagoricelor Guverne Boc, când se știa că deciziile nu veneau de la Guvern, ci de la Președinție.

Atunci exista o comisie prezidențială care elabora politici în domeniul educației și cercetării, condusă de Daniel Funeriu, prezentat opiniei publice ca un foarte meritoriu fost elev de liceu, fost student și fost doctorand, toate desfășurate și finalizate în străinătate. După ceva timp, președintele Traian Băsescu l-a impus ca ministru al Educației, Cercetării, Tinretului și Sportului. Prin ceea ce a făcut pentru cercetare în mandatul său s-a văzut că modelul pe care a dorit să-l implementeze se înscria perfect în statutul formelor fără fond, idee care s-a tot discutat în politica românească de mai bine de un secol și jumătate.

Susținut și de la Academia Română de acad. Ionel Haiduc, care în acea perioadă era și președintele acesteia, a instituit o procedură de licitație a proiectelor de cercetare total ruptă de realitate. Spre exemplu, pentru a deveni eligibil, directorul unui proiect propus ar fi trebuit să aibă, printre altele, și lu-

și pentru cercetarea aplicativă. Revistele indexate ISI, din cercetarea aplicativă, existente în țară la acea dată, le numără pe degete.

Rețeaua internațională ISI, o registratură de publicații, devenită ulterior o mare afacere, pornită din domeniile fundamentale ale cercetării, pe bună dreptate, pentru ca să existe și acolo un mod de catalogare și apreciere a rezultatelor, având în vedere că această categorie de cercetări nu este destinată valorificării economice și se finanțează 100% din fonduri publice. Rezultatele acestora trebuie să fie vizibile. Pe de altă parte, aceasta contribuie și la cunoașterea reciprocă și apropierea cercetătorilor din diferite țări, facilitând dezvoltarea cooperării internaționale.

În cercetarea aplicativă, goana după articole ISI produce „savanți de carton”

Nu mai că la noi, unde de multe ori în aplicarea unor modele am fost mai catolici decât promotorii acestora, cei interesați, ajutați de politicienii care proveneau tot din rândurile lor, au impus niște regulamente prin care au introdus obligativitatea

publicării de articole în reviste indexate ISI și în domeniul cercetării aplicative, ale căror rezultate aveau dinainte un criteriu foarte clar de apreciere, piața economică. Astfel, s-a ajuns ca specialiști cu rezultate notorii, autori de proiecte finalizate cu produse și tehnologii noi aplicate în economie, să nu mai poată accesa proiecte noi, să nu mai poată promova în cariera lor, prin înscrierea la diverse concursuri pentru obținerea de grade profesionale, pentru că nu au publicat articole în niște reviste și nu și-au făcut o gașcă de prieteni care să-i citeze în acestea. Ce s-a întâmplat cu fondurile alocate anterior cercetărilor aplicative reale?... S-au redistribuit la oportuniști care au constituit adevărate rețele de tocat bani pe cercetări care nu erau nici fundamentale, nici aplicative, contribuind la distrugerea unui sistem de valori capabil să susțină cu produse inovative economia românească aflată în criză. Locul rămas gol s-a umplut

cu produse din import, nu totdeauna de cea mai bună calitate.

De cele mai multe ori, post factum, ne întrebăm: cum a fost posibil?... Răspunsul este: Pentru că s-a putut!... De ce s-a putut?... Pentru că, cu toate ședințele unde Patronatul Cercetării și Federația Sindicatelor din Cercetare s-au opus la aprobarea unor documente procedurale, adoptarea acestora a curs în sensul dorit de politicienii proveniți din rândurile celor interesați sau care practicau un schimb, aprobări contra titluri academice, care a condus, astăzi se cunoaște, la abundența de doctorate care nu au suport într-un conținut substanțial, adică nu sunt nici merituose, nici originale.

La această mascaradă au contribuit și unii reprezentanți ai Academiei Române, care au și profitat de situație. Printre mulțimea de doctori, conferențieri, profesori, cercetători de toate gradele, au apărut și specialiștii de carton, promovați în domeniile aplicative fără a avea precedente de realizări validate de economie, ci doar niște articole publicate în niște reviste și la niște conferințe, indexate ISI, unde se practică taxe de participare substanțiale. Unii dintre aceștia au ajuns chiar membri ai înaltului for științific, cum ne-a intrat în obișnuință să denumim această instituție. Domnilor, cândva, academicienii erau mentori ai unor segmente întregi de economie care s-au clădit pe/ prin efortul lor.

Odată, în perioada când era în toi lupta de idei privind aprobarea legislației cercetării și, reprezentând Patronatul Cercetării, susțineam orientarea spre o cercetare aplicativă reală, cu rezultate valorificate economic, un distins academician, merituos, nu dintre cei făcuți pe articole ISI, care se afla în tabăra cealaltă, mi-a zis:

- Domnule, ce te tot opui atâtea, lasă-i pe cei de la economie să-și vadă de treburile lor, iar noi să cheltuim acești bani, mulți-putini, alocați în interesul nostru! Nu vezi că și cei de la UE fac la fel?...

După un timp, când era evident pentru toți că s-a greșit, același distins academician a venit la mine, cu ocazia unei manifestări în Aula Academiei Române, și mi-a spus:

- Domnule, mă bucur că te întâlnesc! Voiam să-ți spun că aveai dreptate atunci când susțineai o poziție contrară celei susținute de mine, cea legată de necesitatea articolelor ISI în cercetarea aplicativă.

Văzând perplexitatea mea, a continuat: - Știi, băiatul meu lucrează în străinătate la o firmă foarte puternică, la departamentul de cercetare. A venit acasă de sărbători și, ca-n familie, discutăm și noi de ale familiei. La un moment al discuțiilor, i-am spus:

- Măi tată, îți dau un sfat care o să-ți fie util mai târziu. Ocupă-te și tu acolo și publică articole în revistele ISI, că la noi aici sunt foarte apreciate!... Dacă o să te întorci cândva în țară, îți vor fi de mare folos!... A sărit ca ars și mi-a răspuns:

- Oprește-te!... Eu nu am voie nici măcar să am această discuție cu tine!... Crezi că public ce vreau eu, ca să-mi fac eu o imagine bună?... Firma controlează foarte strict orice informație despre preocupările noastre. Nu numai că nu avem voie să publicăm ceva ce ar putea însemna un articol, dar nu avem voie nici să spunem celorlalți la ce lucrăm. Este o luptă acerbă pe piață și orice deconspirare față de concurență ne poate compromite munca de ani de zile. Eu nu știu cum, aici la voi, a putut cineva gândi să facă un concurs de publicații pe teme din proiectele de cercetare aplicativă!... Firma mea nu numai că m-ar da afară imediat, dar m-ar da și în judecată pentru așa ceva și mi-ar solicita daune materiale!...

Am apreciat franchețea domnului academician, dar, pentru România, răul fusese deja făcut. Este ca și cum într-o firmă am da o mult mai mare importanță registraturii decât părții productive!...

Onești și începuturile regalității orientale

Am întâlnit expresia „Onești, licăr de cultură” acum câțiva ani și mi-a rămas în memorie.

Dar numeroasele evenimente culturale organizate în orașul nostru la bibliotecă, în licee și nu numai, apariții editoriale de excepție și lansări de carte, mă îndreptătesc să afirm că Oneștiul nu este doar un licăr de cultură ci un veritabil centru de cultură. Și generația tânără constituie o speranță că orașul va continua să reprezinte, alături de celelalte localități, un reper integrat în ansamblul culturii române.

În cele ce urmează, vă propun să-l cunoașteți pe Victor Plutașu, elev în clasa a X-a, la Liceul Dimitrie Cantemir din Onești. El este autorul volumului *Începuturile regalității orientale*, lansat de curând.

Îl invit să se prezinte singur: *Mărturisesc faptul că mă consider o persoană ambițioasă, uneori orgoli-oasă, poate chiar însetată de victorie. Acest lucru se pare că are legătură cu numele meu de botez – Victor. Victoria este pentru mine o necesitate, un ideal, un scop. Cred cu tărie că fiecare om s-a născut pe acest pământ*

*pentru a lăsa ceva în urma sa. Altfel, este doar alt individ ca oricare altul, neînsemnat și ușor de dat uitării. Și pentru victorii nu este timp! Lucrurile trebuie făcute acum! Am auzit de atâtea ori: „Ai tot timpul!”. Nu este adevărat, niciodată nu trebuie lăsat pe mâine, ceea ce poți face astăzi. În ceea ce mă privește, istoria este acel domeniu care mi-a însușit viața. Trăiesc datorită strămoșilor mei și întotdeauna am avut conștiința trecutului adânc înrădăcinată. De asemenea, un alt domeniu care mă pasionează este literatura. Operele unor autori precum Lev Tolstoi, Feodor Dostoievski, William Shakespeare, Dante Alighieri, Constantin Stamati, George Călinescu, Mircea Eliade, Gib I. Mihăescu sau Nicolae Filimon, mi-au schimbat concepțiile, modelându-mi personalitatea, care reprezintă ceea ce sunt eu astăzi. Datorită pasiunii pentru citit, am ajuns să și scriu, în special când am mari frământări interioare. Am publicat în revista „Amprenta de Onești” două nuvele: „Fericirea revederii” și „De ce, Aruru?”, ambele în anul care a trecut. În aprilie 2022, pasiunea mea arzătoare pentru istorie s-a concretizat prin obținerea Premiului I (Locul I național) la Olimpiada Națională de Istorie de la Târgu-Mureș. Acest rezultat mi-a schimbat viața. M-am convins definitiv că cercetarea istoriei este calea pe care trebuie să o urmez. În perioada 2020-2022 m-am ocupat de un studiu dificil și tumultuos: regalitatea din Sumer și Egipt. Spre satisfacția mea, tot efortul a dus la un eveniment important, lansarea primei mele cărți de istorie: *Începuturile regalității orientale*.*

Iată ce spune profesorul Aristotel Pilipăuțeanu: *Nimeni nu a avansat ideea că Victor Plutașu este un geniu, deși filosoful Andrei Pleșu socotește că la fiecare milion de locuitori, prezența unui geniu este obligatorie în fiecare generație. Așadar, avem printre noi 20 de genii care trebuie descoperite și stimulate. Românii și deci și oneștenii au dreptul să viseze. Iar dacă unul dintre ai noștri, talent de excepție, va studia o universitate celebră din Occident și va intra într-un colectiv de elită, acesta va fi probabil Victor Plutașu! Evenimentul de lansare a cărții a avut loc la Filiala Cosânzeana a Bibliotecii Municipale, Onești. Alături de Victor Plutașu, au vorbit despre volum și despre autor: prof. dr. Bogdan Romandaș, prof. dr. Liviu Nea-*

faptul că primii regi ai Istoriei Universale purtau nume de animale. De exemplu, numele primului rege sumerian, Alulim, înseamnă *Cerb*. Deci, avem un Rege *Cerb*. Sunt atestați Puannum, Kalibum (Câine), Kalumum (Miel), Zagaqip (Scorpion), Arwium și Mașda (ambii – Gazelă). De asemenea există regii predinastici din Egiptul de Sus: Melc, Pește, Scoică, Leu, Elefant, Câine, Barză, Taur, Scorpion; toți aceștia descoperiți sau propuși de o serie de egiptologi mai puțin cunoscuți: Gunter Dreyer, Jan Assmann, John Darnell. Victor Plutașu propune doi regi noi: Regele Furnicar și Regele Porc Spinos, judecând după două tăblițe publicate de Diane Leeman. Profesorul Victor Ciochină consideră că *Începuturile regalității orientale* a lui Victor Plutașu va schimba destine, așa cum a făcut-o în anii '70 cartea *Zei. Morminte. Cărturari* a lui C.W. Ceram. Ultimul capitol, *Regii-Animale*, pare o poveste după care se poate realiza un film documentar sau chiar artistic. Cartea se regăsește în librării-le din toate colțurile țării. Volumul scris de Victor Plutașu a fost inclus în Topul Cărților de Istorie Universală 2023, clasament realizat de Book-Nation.ro. În acest top se află și autori consacrați precum Tom Holland, Jennet Conant, Mark Galeotti, Benjamin Bidde și mulți alții. Această inedită apariție editorială a mai fost prezentată și la alte două evenimente importante: unul în cadrul Clubului de istorie *Alecu Aslan* din Onești, unde au vorbit despre ea elevele Miruna Pelin și Ana Bucur, și unul de nivel internațional,

având ca auditoriu profesori din Polonia, Italia, Spania, Portugalia și, firește, din țara noastră. Ei au asistat la un discurs ținut de Victor Plutașu în limba engleză și au primit din partea acestuia câte un exemplar al cărții, alături de o broșură documentară în limba engleză. Victor a citit și a studiat atât de mult, încât își poate permite să declare, fără complexe, într-una din paginile cărții: *nu vreau să demontez civilizațiile eurasiatice, vreau doar să arăt cum civilizația sumeriană este una Pur Originală, iar celelalte au împrumutat elementele esențiale sumeriene pentru a atinge și ele stadiul civilizației*. Îl felicit pe autor și îmi doresc să mai am ocazia să citesc și să comentez cărțile pe care le va scrie tânărul nostru cercetător oneștean, Victor Plutașu!

MARIA DOHOTARU

goe, prof. Constantin Stăcescu, prof. Iulian Budes-cu, prof. Victor Ciochină, prof. Florica Veleșcu și eleva Mara Dohotaru. Monografia *Începuturile regalității orientale*, scrisă de olimpicul oneștean Victor Plutașu și publicată la Editura *Magic Print* Onești, tratează un subiect de Istorie Universală mai puțin abordat de către istorici: civilizațiile și monarhiile din lumea fascinantă a Orientului Antic. Autorul menționează că *este foarte important să ne cunoaștem originile, iar originile întregii civilizații cuprinse între Europa, Africa de Nord și Orientul Mijlociu, se regăsesc în Sumer*. El încearcă să demonstreze că Egiptul a devenit civilizație abia după mutația suferită în urma contactului cu sumerienii, care a avut loc în jurul anilor 3600-3500 î.Cr. Un aspect foarte interesant, prezentat în ultimul capitol al cărții, este

FOTOGRAFII DE COLECȚIE

Prezentă pentru câteva zile la București, remarcabila jurnalistă și scriitoare Doina Dabija, președinta Filialei Chișinău a Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România și redactor-șef al publicației „Literatura și arta”, săptămânal al scriitorilor din Republica Moldova, s-a reîntâlnit la sediul UZPR (și) cu George Vlaicu, redactor-șef adjunct al revistei „Cronica Timpului”. Discuțiile lor au evidențiat buna colaborare dintre redacțiile celor două periodice identificându-se, totodată, noi posibilități de dezvoltare a acesteia.

Să ne dea de gândit!...

Fiecare dintre noi mai ne facem singuri câte o lucrare acasă. Rezultatul poate fi mai mult sau mai puțin mulțumitor, dar sigur, la final, vom fi murdari din cap până-n picioare. Adevărații meșteri nu se murdăresc când lucrează în meseria lor!... Oare, conducătorii noștri administrativi și politici or ști aceasta?...

crări menționate pe un site australian, care era deschis doar pentru publicațiile cercetătorilor din această țară. Trecând peste neajunsurile majore ale institutelor, cumulate în timp, cinismul conducerii politice a țării din acea perioadă voia să demonstreze lucrătorilor din domeniu, nu că autoritățile sunt incapabile să asigure o finanțare decentă a cercetării, ci că aceștia nu sunt suficient de merituosi să absoarbă bruma de fonduri alocate și făceau orice ca nici acestea să nu poată fi consumate.

Pe lângă metoda de mai sus, mai găsiseră una și mai puternică, stabilirea de baremuri imposibil de atins, de articole și citări în reviste indexate ISI

Scripca de aur a românilor

Nu întâmplător Senatul României a instituit 2023 drept **Anul Ciprian Porumbescu**, pentru celebrarea a 170 ani de la nașterea și comemorarea a 140 ani de la trecerea în neființă a unuia dintre cei mai mari compozitori pe care i-a avut plaiul mioritic. Geniu al muzicii românești, el și-a dedicat scurta trecere prin viața pământească neamului din care a făcut parte, lăsând în urmă compoziții care înfloare prin vibrațiile lăuntrice pe care le trezesc, până și inimile cele mai împietrite reușind să deschidă lacătele ferecate care au încâtușat sufletul și să elibereze energiile divine care ne fac să devenim mai buni și mai îngăduitori.

S-a stins din viață la 6 iunie 1883 la numai 29 de ani, fiind răpus de o boală nemiloasă, care făcea multe victime în acea vreme. A murit de tuberculoză, boală moștenită de la mama sa, Emilia. Răsună și azi în sufletele noastre ritmurile emoționante ale „Baladei” sale care izvorăște ca un imn dumnezeiesc din coardele magice ale vioarei. Adunate din sufletul neamului în care s-a născut, sunetele ei nemuritoare ne umplu sufletele de un sentiment straniu și fac să se adune lacrimi în ochi, izvorând în șuvoaie ce nu pot fi oprite.

Aproape de sfârșitul unui deal cu formele rotunjite ca un sân de fecioară, se află și azi o căsuță pustie împrejmuită de o ogradă largă, plină de meri și alți pomi fructiferi, iar o fântână cu ghizdurile făcute din lemn aduce din adâncuri apa nemuritoare ce a dat odinioară viață cântărilor divine puse pe note de tânărul Țiprian, cum îi spuneau sătenii. E tot ce a mai rămas din vechea gospodărie din satul Stupca, județul Suceava, unde s-a născut și a copilărit compozitorul. În acea casă a venit la viață, la 14 octombrie 1853, cel care la numai șase ani a impresionat mulțimea adunată la Marea Adunare Populară de la Putna, organizată cu prilejul comemorării a 400 de ani de la zidirea sfântului locaș care adăpostește moaștele sacre ale celui mai mare erou al tuturor românilor, Ștefan cel Mare și Sfânt al Moldovei. La prânz a avut loc o frumoasă manifestare populară la care a luat parte și micuțul Ciprian adus la Putna de tatăl său însoțit de săteni și de lăutari, toți îmbrăcați în haine populare. După muzica monumentală a celor 30 de lăutari conduși de vestitul cântăreț Grigore Vindireu și luând vioara din mâna tatălui său, copilul avea să impresioneze audiența prin cutremurătoarea „Doină” reprodusă cu arceusul sublim al scripcii sale, încât peste curtea largă a mănăstirii s-a așternut dintr-o dată tăcerea. Cu ochii scăldați în lacrimi și vocea vibrând de emoție, când a terminat melodia viitorul compozitor avea să exclame fericit: „Tată, am cântat Daciei întregi!”

Ciprian deprinde vioara încă din primii ani de viață, mai întâi sub îndrumarea tatălui său, care îi remarcă talentul, apoi din lecțiile luate de la profesorul Simon Mayer din satul vecin, la care îl duceau părinții să învețe. Va cânta serile, la lumina lunii, cu lăutarii din sat, care îi vor influența o parte din viitoarele sale compoziții.

În anul 1873 este trimis la Cernăuți să studieze teologia, pentru a urma astfel tradițiile familiei, părinții dorind să devină preot. Aici se înscrie în societatea studențească „Arborea”, numită așa după numele vechi, românesc, al acestei regiuni bogate

în păduri, căreia ocupanții austrieci i-au spus Bucovina. Participă activ la acțiunile societății, căreia îi compune și imnul, fiind ales chiar președintele ei. În seara zilei de 15 noiembrie 1877 o parte din liderii societății au fost arestați pentru activitate proromânească. Deși nu se afla la Cernăuți când au avut loc acele manifestări, anul următor a fost arestat și Ciprian Porumbescu, doar fiindcă era președintele societății. Se spune că cei trimiși să-l încâtușeze l-au găsit la Stupca, în casa părintească. L-au urcat într-o căruță și l-au dus în temniță la Cernăuți, lăsându-l să-și ia cu el doar vioara și o gramatică a limbii franceze.

În mezeala pereților reci ai închisorii avea să compună cele mai frumoase din cântecele sale, dar tot aici i s-a agravat boala care avea să-i grăbească sfârșitul. A fost pus în libertate abia după trei luni de temniță grea, printre cei care s-au zăbătut pentru a fi eliberat fiind și poetul Mihai Eminescu.

Cum starea sănătății i se înrăutățește, prietenii organizează un concert ce va avea loc în 8 noiembrie 1882 la Brașov, pentru a se strânge fonduri cu care Ciprian să meargă la tratament în stațiunea Nervi din Italia. Schimbarea climatei cu una mai caldă era singurul remediu pe atunci pentru acea boală ucigătoare. Revine în țară după câteva luni fără să cunoască vreo ameliorare. Se retrage la Stupca, în casa părintească, unde, lăsând deschise larg ferestrele încăperii pentru a putea respira, nu s-a desprărit până în ultima clipă de prietena lui credincioasă, vioara, cea care nu s-a mai găsit după ce a sfârșit din viață. Compozitorul se stinge din viață în brațele surorii sale Mărioara, alături de care veghea și tatăl său, rugându-se zadarnic zi și noapte ca Dumnezeu să-i dea sănătate.

Dar voia Domnului a fost alta, geniile nu sunt menite să trăiască mult. Marele compozitor a apărut ca o stea căzătoare pe cerul României, strălucind pe Cer pentru câteva clipe, ca apoi brusc să se stingă, lăsând însă în urmă o operă nemuritoare care avea să uimească lumea. O operă extraordinar de vastă ținând cont de timpul scurt pe care l-a avut pentru a o compune. Dacă mai adăugăm faptul că muzica sa din celebrul cântec „Pe-al nostru steag e scris Unire” a fost adaptată la imnul național al Albaniei, „Hymni i Flamurit”, cântat la toate solemnitățile acestui stat prieten locuit în mare parte de aromâni, urmași și ei ai dacilor din vechime, nu mai găseam cuvinte pentru a exprima recunoștința că Dumnezeu ne-a dăruit un asemenea geniu, chiar dacă avea să-l ia la El mai repede decât ne-am dorit. Ziarele vremii deja îl comparau cu Johann Strauss și Franz Liszt.

Înmormântat în fața Bisericii din Stupca, unde a slujit tatăl său, alături de părinți, frați și surori, pe crucea pusă la căpătașul compozitorului flutură permanent tricolorul românesc, dorință exprimată în ultima strofă a superbului său imn „Cântecul tricolorului”, adevărat testament sfânt lăsat neamului său de marele muzician înainte de moarte: *Iar când, fraților, m-oi duce/ De la voi și o să mor/ Pe mormânt atunci să-mi puneți/ Mândrul nostru tricolor.*

ANDREI BREABĂN

Georgiana Magdalena Ștefănescu: *Ce grad de rudenie este între pictură, sculptură și grafică în arta dumneavoastră?*

Traian Laie: Gradul de rudenie poate fi stabilit în momentul în care spun despre specificitatea cu care fiecare domeniu participă în artă la un complex vizual și bineînțeles ideatic. Sculptura îmi asigură voluptatea formelor, corectitudinea vizuală, detalierea și intuirea formei în ceea ce are ea mai expresiv. Vine din sculptură și capătă contururi care pot fi exprimate bidimensional, prin linii și cu ajutorul hașurilor volumetrică capătă o putere mai mare de percepție. Pictura poate să fure și din sculptură, dar și din grafică, afirmându-se cu un element, culoarea, ce învie la o putere paroxistică uneori existența artistică a reprezentării. Pictura cere, în cazul meu, e o elaborare pe care nu am îndrăgit-o întotdeauna, în sensul că presupune etape clare și nu te poți repezi să redai pictural. Ciudat spus, îmi asum să văd pictura ca pe un desen care, prin aglomerarea liniilor, ajunge să formeze o țesătură acoperind zonele urmărite de pictor, printr-o pensulație generoasă, cu o pensulă lată sau cu un cuțit de paletă, prin conlucrarea rugozității pânzei, prin plăcerea de a strivi prin ductul respectivei spatule. Toate acestea conduc la o bucurie și la un orgoliu artistic al celui care se exprimă repede și în forță din trăsături minime.

G.Șt.: *Dacă ar fi să premiați trei repere pe care le-am întâlnit în lucrările dumneavoastră: grotescul, eroticul și muzica, în special jazz-ul, ce loc ar ocupa fiecare în prezent?*

Tr.L.: Grotescul mă ajută terapeutic, prin el mă răfuiesc cu ideologiile, cu mine însumi și mă răzbun. Eroticul, lăsând la o parte excesele, axându-ne pe cel cu o puternică încălțătură artistică, are o forță formidabilă, înseamnă forma redată din sugestie, prin realizarea ductului liniei, prin apăsare, dozată din suflet și din măiestria artistului. Chiar cu un umil creion, linia, indiferent de ceea ce anvelopează prin gestică, poate avea o erotică uimitoare. Erotica în artă se poate înfăptui prin instrumente banale, pentru a conduce la sugestii de mare voluptate. La jazz am admirat libertatea pe care și-o permite creatorul, de a se îndepărta de canoane și de partitură. Jazz-ul se naște în momentul în care capată cetățenia din partea Zeiței Muzicii și i se dă un har artistic excepțional, artistul inspirându-se numai după felul lui de a simți și de a comunica.

G.Șt.: *Cum s-a transmis talentul în familia dumneavoastră, în care au coabitat trei generații de artiști?*

Tr.L.: Talentul este o participare a naturii umane, transmis din generație în generație, însă ar fi putut rămâne un dar nefolosit de la Dumnezeu. Am regretat că tatăl meu, economist, cu o funcție importantă și foarte respectat valoric în societate, nu și-a fructificat talentul la desen, din cauza destinului și a momentului istoric, însă eu l-am răzbunat. Sunt mândru că mi-l amintesc pe tata, în diferite momente ale vieții, desenându-mi cu o mare siguranță de exprimare prin linii, „alla prima”, mașini, personaje, fără a avea nevoie să traseze întâi conturul, deși nu era specializat în grafică, ceea ce mi-a dat o mare siguranță. Rețin că nici în desenele mele din copilărie nu am prea folosit guma, ele așternându-se natural pe hârtie. Am realizat mai târziu că acesta ar putea reprezenta un inconvenient, dar am rămas cu orgoliul și cu obligativitatea concentrării în expresia grafică a ceea ce voiam să exprim. Pe cei doi fii ai mei nu i-am îndrumat în grafică, doar i-am lăsat să fie observatorii lucrului și zbuciumului meu grafic. Cel mic, Cătălin, un Berbec veritabil, a excelat prin linii preluate cu o forță și o tensiune mai mari decât simțeam eu când desenam, iar cel mare, Adrian, Capricorn, a devenit mai pedant, elaborat, păstrându-și în timp un ceremonial în realizarea desenului, fiind inspirat de artiști foarte rebeli, precum Francis Bacon. Am fost fascinat să observ ce mutații și transformări se petrec în realizarea d'apres-ului.

G.Șt.: *Ce vă alimentează în etapa actuală inspirația ca artist plastic?*

Tr.L.: În prezent abordez d'apres-ul, formula prin care mă inspir din capodoperele marilor artiști, în sensul că mă racordez la suflul lucrării, având reacțiile personale, formulate în maniera mea. În felul acesta mă hrănesc cu arta și mă străduiesc să fiu un ecou. Astfel cum viorile au sonorități diferite, la fel permit și marile capodopere ale artiștilor să rezoneze în felul lor.

G.Șt.: *Care a fost cea mai prolifică perioadă lucrativă din cariera dumneavoastră și care a fost cea mai valorizată fațetă a diamantului ce sunteți?*

Tr.L.: Perioada cea mai de rezonanță, ca expresie artistică, a fost aceea a maturizării mele, în care toate influențele între ele au creat o substanță pe care eu am gestionat-o ulterior în felul meu particular, vizionar. În ceea ce privește apetitul publicului pentru arta mea, deși îmi cunosc valoarea reală, am avut mereu rezerve în a expune constant, justificat de reacțiile semidoctilor, blocați în comparații sterile, prin raportări limitative la repere din arta internațională.

G.Șt.: *Este important pentru un mare artist plastic să străpănească nu doar arta în sine, ci și arta de a se promova și de a-și valorifica lucrările?*

...și urâtul este o categorie estetică - interviu cu artistul plastic TRAIAN LAIE -

S-a născut în Drobeta-Turnu Severin, la 26.11.1950. Adoră belcanto și opera clasică italiană. Doctor în arhitectură, cadru didactic la Universitatea de Arhitectură Ion Mincu. Grafician, pictor, arhitect și designer, absolvent al Facultății de Arte „Nicolae Grigorescu”, promovată 1987, Traian Laie este un lord autentic, contributor la tezaurul românesc prin arta sa polivalentă. Pivotează cu patos și curaj în estetica urâtului, născând din geniu său incontestabil monștri simpatici, înzeștrați cu profunzimi ludice. La celălalt pol al creației sale stă erotismul, trambulină a egoului artistic al creatorului, ce îl apropie de Divinitate, prin relevarea directă a realității. Traian Laie ar putea fi validat de istoria artei drept „exorcistul erotic al picturii românești”, apreciind funcția cathartică a lucrărilor sale insolite, fascinante prin forța emoțiilor transmise în mod natural. Elaborat și tonic, asumându-și cu împăcare crezul artistic, maestrul Laie manifestă o firească reticență în a-și dezvălui oricum și cu orice chip arta suprarealistă, debordând de forță și incandescentă. Construit pe o armătură angelică, portretist desăvârșit, creatorul vizionar și reformator deține în picturile sale excentrice versatilitatea ideală, căutată de designerii marilor case de modă și folosită imprimeurilor textile originale, frapante, eterizante. „Omul-saxofon”, capodopera ce ilustrează acest interviu, demonstrează simbioza viață-muzică, inversiunea rohurilor, oricare dintre cele două elemente putând să îl nască sau să îl trăiască pe celălalt, alternativ.

Tr.L.: Da, consider că este foarte important pentru artist să dețină și aceste atribute, în epoca actuală a mercantilismului omniprezent în lume, dar dacă artistul nu deține pârghiile necesare auto-promovării, sau promovării sale, el trebuie să facă apel la o ultimă redută, aceea a credinței că, atât timp cât a fost sincer ca artist creator de artă, el va fi descoperit, mai devreme sau mai târziu. Practic, revenind la cazul meu, nu mă tem dacă peste 1000 ani voi fi (re)descoperit. În prezent, admiratorii îmi pot viziona lucrările accesând platforma Instagram, numele profilului meu fiind **Arttraian**, cu număr impresionant de postări.

G.Șt.: *Este importantă familia ca temelie sau ca trambulină pentru artistul plastic Traian Laie?*

Tr.L.: Pentru mine, cu siguranță, da! Familia este cea care asigură structura energetică a unui artist; altfel există pericole mari ca singurătatea, luarea înțregii vieți pe cont propriu, dar și multe altele care-l pândesc, la un moment dat să-l sfâșie.

G.Șt.: *Planuri mai apropiate sau de viitor?*

Tr.L.: Îmi doresc să particip la cât mai multe expoziții naționale și internaționale și mă bucur de orice oportunitate onestă în care să expun lucrări personale. Am trăit o experiență mai mult decât benefică în vara anului 2022, când, având lucrări pe simezele Expoziției internaționale de pictură modernă și contemporană Fiuggi, lângă Roma, Italia, am primit aprecieri dintre cele mai elogioase din partea publicului și a criticilor de artă.

G.Șt.: *Credeți în talentul pictorilor de astăzi? Mai avem în prezent școală valoroasă de grafică?*

Tr.L.: Tinerii artiști de astăzi sunt ce am fost noi, tinerii de ieri. Faptul că s-ar pune problema lipsei unor mari maestri este greșit, pentru că altfel se lucrează la aura unui maestru, și altfel comunică un maestru cu studenții săi. Așadar, compararea aceasta este foarte riscantă. Există maestri în continuare, pentru că tinerii de odinioară au devenit maestri, iar tinerii de astăzi trebuie să facă ce am făcut și noi în trecut, adică să ia de la acei mari maestri elementele pe care le simt individual și cu care rezonează, pe care le simt ca făcând parte din diapazonul lor creator.

G.Șt.: *Ajută sau dăunează promovarea artei prin internet, în sensul că s-a creat notorietate unor diletanți, s-a dus în derizoriu uneori arta autentică în favoarea kitsch-ului?*

Tr.L.: Este foarte bine că arta se promovează pe mai multe căi, dar deranjează că prin canalele de socializare se (mai) propagă și non-artă. În acest context, mă impac cu gândul că și urâtul este o categorie estetică. Iar despre caracterele care îi fac pe unii artiști din minorii, majorii, consider că toate acestea compun istoria artei contemporaneității, în toate domeniile de referință artistică.

G.Șt.: *Ce rol joacă albul și negrul în arta pictorului Traian Laie?*

Tr.L.: Albul a jucat un rol foarte mare, fiindcă mi-a permis, prin esența culorii, fiind cea mai luminoasă ca suport al graficii, să-mi reprezint prin desen ideile. Negrul nu pot să spun că mi-a dat o satisfacție deosebită, pentru că eu, mai compatibil sensibilității mele, mă întreb: Ce m-aș fi făcut dacă m-aș fi născut într-o altă epocă decât în aceea în care a apărut grafitul?

G.Șt.: *Călătorii imaginare în procesul de creație a lucrărilor dumneavoastră?*

Tr.L.: Da, călătorec, dar viteza și transformările pe parcursul acestei călătorii sunt mai aproape de starea de a fi fermecat decât de aceea de a privi viteza și diferența de imagine.

G.Șt.: *Dar vă identificați mai mult cu autorul lucrărilor dumneavoastră sau cu protagoniștii?*

Tr.L.: O parte din mine sigur se identifică și cu cei mai feroși monștri pe care îi fac, pentru că mi se par extrem de interesanți din perspectiva artistică. E firesc să gust o expresie artistică, chiar masca sau grimasa unui mare actor decât să văd figura tămpă sau inexpressivă a cine știe cărui derbedeu sau om al străzii!

G.Șt.: *Puteți să relațiți și public ce v-a spus în facultate un profesor privindu-vă lucrările ce înfățișau monștri?*

Tr.L.: Profesorul a privit și a exclamat cumva cu regret: „Ce fericit trebuie să fii și ce vesel poți să fii!”, încât m-a mirat și pe mine că s-a dus atât de departe încât să-mi descrieze lucrările în acest fel, pentru că eu am fost tot timpul un om tonic și vesel, în contrast cu monștrii pe care i-am creat. O întâmplare care m-a marcat în tinerețe, când am participat în cadrul unei expoziții la Munchen, unde am avut curajul să exhib lucrări groșești, cu monștri, dar și unele lucrări cu conotație sexuală foarte riscantă pentru cei pudibonzi. Întorcându-mă la galerie vesel, binedispuș de poantele pe care mi le spusese un alt pictor conațional, a apărut galeristul care m-a anunțat că înăuntru e o nemțoaică

Interviu realizat de
GEORGIANA MAGDALENA ȘTEFĂNESCU

frumoasă foc, care de o oră tot așteaptă să-l vadă pe „maestru”. N-am știut că la veselia mea o va face să fie tare dezamăgită! Probabil se aștepta să vadă că arăt ca un monstru apocaliptic al sexului. M-a amuzat superficialitatea cu care frumusețea sa teutonă și-a spus cuvântul și asupra imaginii mele.

G.Șt.: *Cât este talent și cât este muncă pentru ca un artist plastic să ajungă la măiestrie și desăvârșire?*

Tr.L.: Talentul e necesar, dar pentru arta contemporană pot spune că talentul nu mai este neapărat necesar în anumite direcții ale artei. În ceea ce privește munca, eu fac parte din categoria care se bucură prin artă și nu consider că muncesc, iar raportat la sloganul modern foarte uzitat „Art in work”, cred că în niciun caz nu e valabil. În momentul în care te apuci și șlefuiști ceea ce faci ca artist, într-adevăr poți să faci o capodoperă, care să merite să fie evidentă prin mulțimea de ore de studiu și lucru, dar există un uriaș pericol ca, prin șlefuire, să se piardă elementul viață din lucrarea de artă.

G.Șt.: *Care este muza primordială a creației maestrului Traian Laie?*

Tr.L.: Am impresia că muza primordială nu este în exterior, ea se află în sufletul meu, centrată și corelată subtil cu viața mea spirituală. Muza este cea care, fiind așadar în mine, mă ajută să nasc lucrarea de artă.

G.Șt.: *Poate arta să exprime doar adevărul sau să și mintă? Este permis totul în artă? Poate arta să frapeze prin vulgaritate?*

Tr.L.: În artă totul este permis, cu condiția ca și urâtul și toate elementele negative să se purifice prin artă. În fond, urâtenia e tot o complexitate a lumii, fără de care aceasta nu ar fi la fel de vastă și de frumoasă.

G.Șt.: *Care ar fi corespondentul dumneavoastră poetic, dacă ar fi să vă asociați arta unui astfel de reper?*

Tr.L.: În ceea ce privește poezia, astfel cum o simt eu, se întâmplă un fenomen: la un moment dat, privindu-mi lucrările altfel decât le-am privit în facerea lor, descopăr că mă pot inspira poetic și că îmi pot găsi cuvinte care, dincolo de reguli strict poetice, sunt emanate de desene, de linii, de complexitatea intrinsecă a lucrărilor, se așază și se cheamă unele pe altele într-o poezie căreia încă nu i-am găsit forma exterioară pentru a fi publicată și promovată. Și nu îmi acoperă setea de introspecție pe care mi-o dau operele mele, care vin (și) dintr-o atitudine poetică.

Marilena Ban

POETA IUBIRII

Din suflet pentru suflete îndrăgostite de aforismele sale, frumoasă și cu o extremă fragilitate poetică, Marilena Ban trăiește necondiționat intensitatea artistică

Moto-cugetare:
Artistă desăvârșită a poeziei de iubire, o consider drept regină a versurilor de dragoste în care, printre vise și realități, cântă adevăruri exprimând, într-o regăsire de sine, lumina divină!

Cover

Capabilă să împărtășească emoții, trăiri și dorințe, poezia sa este rugă înălțată spre Dumnezeu cu speranța că mâine va fi mai bine. Păstrez pe primul raft al bibliotecii mele excelentul volum de versuri „Iubire și rouă”, pe care distinsa poetă mi l-a dăruit recent cu autograf și cu cea mai sensibilă dedicație întâlnită vreodată: „Din suflet pentru suflet”! Lecturând această carte am realizat că autoarea este înzestrată cu darul magic de a transforma secvențe poetice în cugetări, în care incantația artistică se identifică superb cu cântecul ascuns al dorințelor și al speranțelor sublimе.

Trăirile arzante ale poetei sunt profunde și incumbă ca un înveliș poetic toate, sau aproape toate pasiunile reclamate de sentimentele umane de iubire, de empatie, de slujire a frumosului. Îmi spunea Marilena Ban într-una dintre discuții că pentru ea creația poetică este însăși respirația de fiecare clipă, iar cititorii noștri se vor convinge parcurgând o parte din versurile sale.

COJOCARU VERGIL-COVER

PLOAIA FLORILOR DE LILIAC

Irizații de mov
Rază rebelă de soare
Printre petale diafane.
Câtă poezie, câtă melancolie!

Și cad flori, flori...
Picături suave, picături de floare
Fori, flori...
Cu irizații în stropi.

Picături de soare și flori,
Ne picură în suflet culori.

MĂ ÎNCHIN IUBIRII, BINELUI ȘI ADEVĂRULUI

Nu voi înceta să iubesc frumosul
Nu voi înceta să iubesc adevărul
Nu voi înceta să cred în bine
Nu voi trăda esența pură a neamului meu.

Au venit și vor veni furtuni
Au venit și vor veni uragane
Au venit și vor veni talazuri
Au venit și vor veni zăpezi
Vor dori să fim reci, să ne înghețe, să ne dezghețe
Dar nu pe noi, nu vor reuși
Simt că nu vor reuși
Neamul acesta are tărie de stâncă, de granit, de oțel
Au mai încercat...

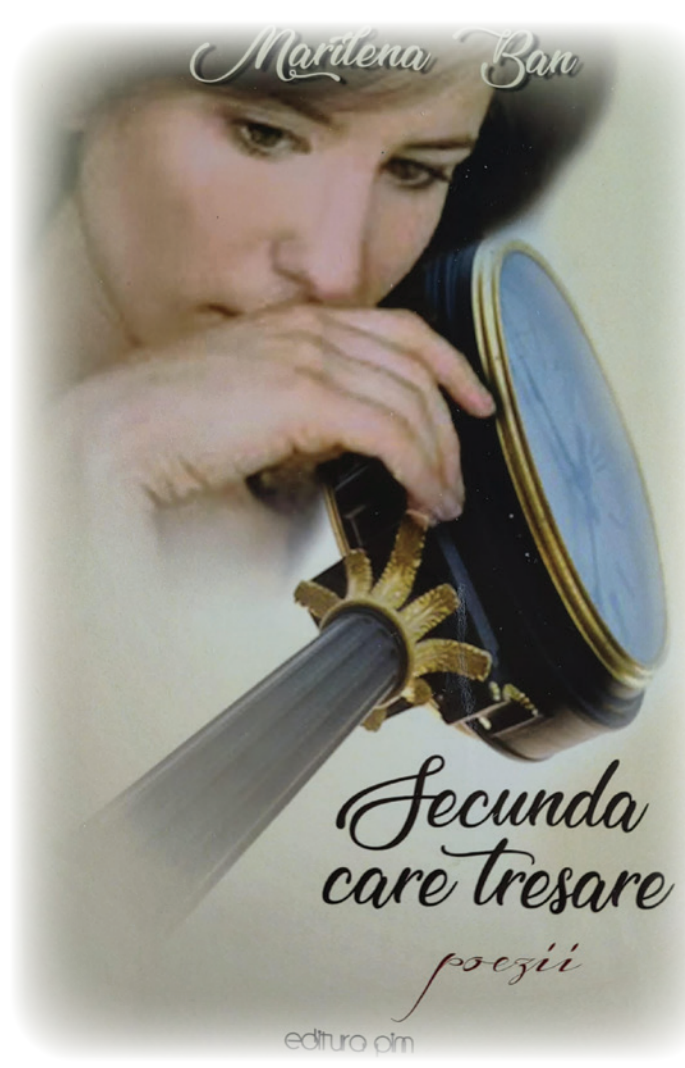

SUNT ROMÂNCA

Sunt româncă și sunt mândră de patria mea.
Sunt româncă și sunt mândră de glia mea.
Sunt româncă și sunt mândră de limba mea.
Sunt româncă și sunt mândră de istoria mea.

Scriu vers, cânt și vorbesc
În limba sfântă a strămoșilor mei.
Predau valoarea neamului, copiilor mei
Să ducă zestrea milenară a acestui neam.

Neam cu dor de iarbă, ram și izvor,
Neam cu unicul cuvânt „Dor”
Sunt mândră că sunt româncă și iubesc acest popor!

GÂNDURI DIN CARANTINĂ, VEȘNIC CU SPERANȚA ÎN LUMINĂ

IUBIRE ȘI ROUĂ

Din iubire și rouă te chem
Le doresc pe amândouă
Ca un mit efemer
Din destin și neant

Acum în ceas nehotărât
Într-un timp înghețat
Dar în care mai sper

Ne pot lua totul din noi
Dar speranța niciodată
Avem în noi sădit
Din creație Divină venit
Din mister și zenit
Valoare nemuritoare
O civilizație nepieritoare

Din iubire și rouă
Respir și respiri
Le dorim pe amândouă
Între neant și zenit.

Daria-Mihaela Dumitrache

De profesie psiholog, Daria-Mihaela Dumitrache exprimă prin arta plastică propria conștiință, cromatic, compozițional, desen, într-un act creator ca dimensiune a existenței domniei sale

în taifas artistic cu pictorul
COJOCARU VERGIL-COVER

Motto:
„Arta plastică reprezintă căi de comunicare ce poartă mesaje venite din abisurile profunde ale conștiinței umane.”
Cover

Arta plastică (pictura, sculptura, desenul) este provocatoare, are puterea de a răscoli, încercând să ne scoată din frenetia superficială a cotidianului. În expoziția plastică deschisă în sala foaier aparținând Cercului Militar Național, în luna aprilie 2023, cu o primă expoziție personală, Daria-Mihaela Dumitrache, „începător” în ale artei plastice, dovedește a fi un credincios al idealurilor spirituale, care, încercând să-și construiască plastic viziunea propriului destin, răspunde artistic afirmativ chemărilor esențiale prin compoziție, culoare și desen marilor teme de meditație ale omenirii: peisaje, flori, portrete, compuse, reale sau imaginative.

În expoziție se află lucrări plastice foarte frumoase, despre care nu s-ar putea spune că nu sunt reușite expresii artistice plastice ale imaginației unei minți creatoare.

Universul plastic este limpede conturat. El reprezintă capacitatea expresivă a picturalității, ca o mare pasiune a tinerei artiste Daria-Mihaela Dumitrache. Iată ce-mi spunea aceasta în timp ce-i admiram operele frumos expuse pe simeze: „Nu țin minte de la ce vârstă am început să pictez, dar cu creioanele colorate știu că mă jucam atât de mult încât mâzgăleam caiete întregi, însă aveam totuși grijă să nu-mi risipesc bruma de talent și pe pereții locuinței, ca vreun oaspete să fi afirmat că aș fi fost genială! După ce am mai crescut și mi se permitea să mănuiesc pensule și vopsele de toate culorile, pe coli mari de carton sau pe pânze, am primit îndrumări în arta plastică de la un pictor consacrat, care era bun prieten cu tatăl meu. Am prins relativ repede meșteșugul îmbinării culorilor între ele și cu lumina, cu umbrele, pentru conturarea inteligibilă vizual a ideii pe care voiam să o exprim. Studiez permanent tot ce este legat de această artă, de curente deosebite în conștiință publică ori mai noi, de stilurile experimentate de mari maeștri de pretutindeni dar, este adevărat, îmi doresc să-mi perfecționez propriul meu stil și de la o etapă la alta simt că la expozițiile la care particip mult mai mulți privitori se opresc în fața lucrărilor mele. Nu e cazul să spun prea multe acum, dar a doua mea expoziție personală nu se va lăsa prea mult așteptată!”

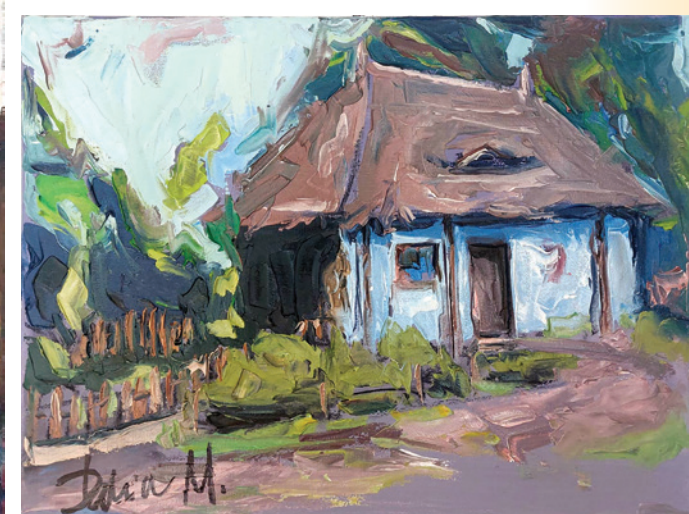
Arta semnată Daria-Mihaela Dumitrache stimulează, cucerind privitorul într-o expresivitate optimă a tot ceea ce intră sub incidența privirii sale.

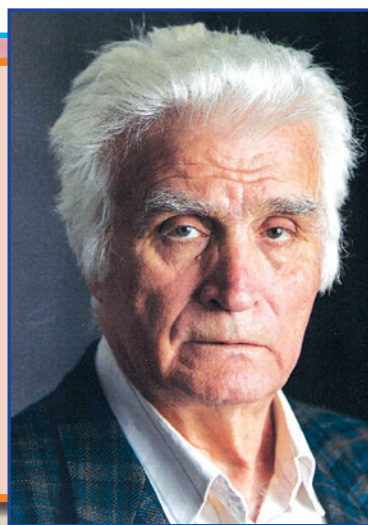
Pentru subsemnatul, arta domniei sale este o frumoasă comunicare la nivelul simțurilor, chiar un spectacol fascinant cromatic al înțelesului și admirației dincolo de cuvintele cele mai meritate.

Tablourile domniei sale dezvoltă un fel de seducție, o fascinație, un spectacol cromatic al realității, o forță emoțională a momentului venirii în contact vizual cu tablourile și verbal cu ingenua creatoare de frumos, de emoții colorate artistic Daria-Mihaela Dumitrache.

P.S: Multe dintre tablourile pictate de artista plastică Daria-Mihaela Dumitrache, îndeosebi case vechi românești, pictate, construite în vechiul stil arhitectural pur românesc, pot înobilă pereți ai muzeelor de artă din țară și din străinătate.

Nimic fără Dumnezeu!

Motto-cugetare:***Ce este frumos și lui Dumnezeu îi place.****(Cover: ca apreciere a acestei zicale, o public)***Profesorul pictor Cojocaru Vergil-COVER*****Eveniment îmbucurător, de mândrie și apreciere a publicației „Cronica Timpului”, a UZPR, numărul 98-99, martie-aprilie 2023, de către publicul cititor, iubitor de artă și frumuseți, în jurul numelui **Simona Bălan*****

SIMONA BĂLAN

După apariția numărului 98-99 al publicației U.Z.P.R, subsemnatul, profesor-pictor Cojocaru Vergil-Cover, am primit mai multe telefoane de felicitare cu rugămintea, că, dacă mai găsesc spațiu tipografic în numărul viitor, să public mai multe picturi semnate Simona Bălan.

Pentru artista plastică Simona Bălan pictura devine, tot mai apăsător și benefic, o emanatie spirituală, pur și simplu, a unui sentiment cultural care renaște cu fiecare nouă lucrare plastică.

În pictură, Simona Bălan captează trăsături prin portrete, creând tipuri de personalități într-un limbaj propriu artistului și, cu el, un tablou care prezintă frumuseți cromatice, în stare să mulțumească toate simțurile și gusturile. „Ce ți-e scris în frunte ți-e pus.”

Pictura semnată Simona Bălan, într-o experiență-limită, prin frumusețe și compoziție se află la marginea dintre ființă și ne-ființă. Într-un limbaj plastic, compozițional și desen al mimicii personajelor pictate, artista reușește să producă atât în persoanele pictate, cât mai ales prin înțelegerea și aprecierea publicului admirator de artă și frumuseți, o autentică vibrație plastică. Această vibrație de mare intensitate artistică și cromatică este o triumfătoare aspirație de conștiință creatoare. Cu o puternică inspirație, artista plastică Simona Bălan își manifestă cromatic, frumoasă și grea posibilitate

a comunicării plastice. Pictura semnată Simona Bălan, în special portretele, apare drept un caracter de artă cromatică, de modalitate construită ingenios, inteligent, plăcut.

Sufletul contemplatorului, precum și al subsemnatului, rămâne într-o continuă intensitate de mare și plăcută resimțire plastică, după vizionarea tablourilor realizate de mână și inteligența cromatică ce aparțin Simonei Bălan.

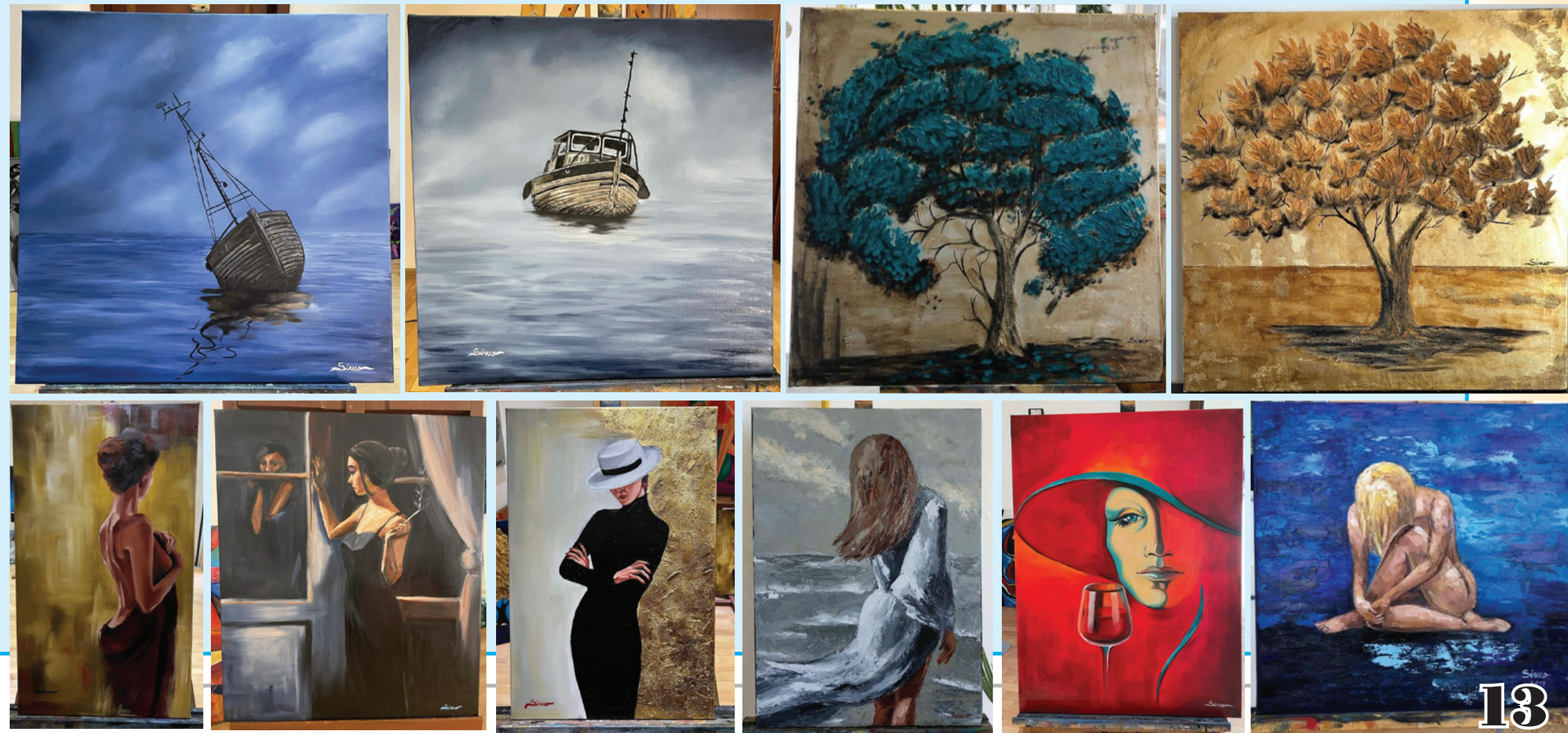
Imaginea modelează și îndrumă iubitorul de artă pură și plăcută într-o existență sensibilă, cu o forță expresivă, care nu poate fi la îndemână oricui.

Artă semnată Simona Bălan răspunde tuturor exigențelor de ordin euforic ce constituie implacabila condiție umană, care pune în valoare potențialul de expresie artistică, având o putere semnificativă care îți trezește și menține treaz dorul de viață.

Nimic fără Dumnezeu! Așa cred și scriu mereu.

P.S.: Vizionând pictura doamnei Simona Bălan trăiești fericirea de a fi admirator de artă și frumuseți. Frumusețea de a îndrăzni să picești portrete gen Simona Bălan nu este cu puțință să o întâlnești la toți artiștii plastici.

Mulțumesc cititorilor publicației „Cronica Timpului” pentru preferințele lor artistice.

Icoanele făcătoare de minuni de la Sfântul Munte Athos

Sfântul Munte Athos se află la o altitudine de 2.033 m, în nord-estul peninsulei Greciei, în regiunea grecească Macedonia Centrală și cu capitala la Kareira. Aici își au locul 20 de mănăstiri, 12 schituri și multe chilii călugărești ortodoxe, în care trăiesc mai mult de 1.500 de monahi ortodocși. Când creștinismul a preluat puterea în Imperiul Roman lumea a asistat la cea mai mare distrugere culturală a tuturor timpurilor, deoarece pe o durată de 50 de ani s-au schimbat 26 de împărați. Mai rău, barbarii atacau de peste tot, lansau raiduri în Britania, Galia, Spania, Maroc și chiar Italia. Peste atacuri, o molimă îngrozitoare lovește populația. Creștinismul spune că viața de acum nu contează și că adevăratele bucurii se află în viața următoare, pe lumea cealaltă. Lumea de dincolo este iluzorie, iar sistemul greco-roman nu venea cu prea multe soluții, mai ales, dacă trebuie să ținem cont de faptul, că vechile religii ale Romei nu ofereau consolare. În anul 312 Împăratul Constantin și mama sa Elena se proclamă adepți ai lui Hristos și împreună cu Sfântul Augustin, Sfântul Ambrozio și alți adepți întemeia-

ză Constantinopolul, unde se estimează că între treizeci și șaptezeci la sută din populația Imperiului era creștină. Evident pentru majoritatea lumii oamenii nu s-au convertit de bună voie, a fost o vreme a persecuțiilor și a convertirii forțate. S-au pierdut capodopere sau ars cărți și au dispărut libertăți și asta a durat aproximativ 1000 de ani și unele prejudecăți încă mai există. E foarte adevărat și că au existat persecuții ale creștinilor în Imperiul Roman. Martirii de atunci sunt sfinții din calendarul ortodox de astăzi. Există, pe glob, minim două miliarde de creștini, dar care de peste o mie de ani sunt separați de preoți, prin marea schismă de la anul 1054, în catolici și ortodocși. În perioada Renașterii, numită așa pentru că renăștea cultura clasică, apărăa o nouă religie, musulmană. Totodată, putem afirma, fără să greșim prea mult, că odată cu apariția creștinismului s-a distrus lumea clasică. Aderarea la creștinism se face într-o profundă stare de smerenie către Dumnezeu. Prezentăm câteva icoane ale Maicii Domnului făcătoare de minuni din bogata arhivă a Sfântului Munte Athos.

Mănăstirea Dochiariu

Cea mai cunoscută icoană din Sfântul Munte Athos, este o pictură în frescă a Maicii Domnului, de pe perețele estic exterior al trapezei, în partea dreaptă a intrării, din Mănăstirea Dochiariu. Maica Domnului a spus călugărilor că ea este cea care le înalță rugăciunile la Dumnezeu, de aceea și numele ei este „Gorgoepeikos”, adică „grabnic ajutoare”. Coridorul spre trapeză a fost închis și o capelă a fost înălțată acolo.

Mănăstirea Ivron

Icoana Maicii Domnului, făcătoare de minuni, numită „Portărița” se află în paraclisul de la poarta Mănăstirii Ivron, cum se intră în curte, pe partea dreaptă. Potrivit tradiției athonite, această icoană a venit pe mare, din Bizanț.

Mănăstirea Filoteu

Ca și icoana Maicii Domnului „Portărița – Portaitissa”, și aceasta este una dintre puținele icoane salvate din prigoana iconoclaștilor. Modul în care aceasta a ajuns în Sfântul Munte Athos nu este încă știut de călugări

Mănăstirea Cuthumus

Această icoană a Maicii Domnului este singurul obiect rămas în urma unui incendiu ce a distrus complet un schit al mănăstirii, din Insula Creta. Această icoană a fost adusă în Sfântul Munte Athos, în Mănăstirea Cuthumus, unde a săvârșit nenumărate minuni. Icoana este dusă, în procesiune, în Biserica Protaton, o dată pe an, în Marțea Luminată. Iar icoana Axion Estin, păstrată în Biserica Protaton, îi întoarce vizita a doua zi.

Mănăstirea Costamonitu

În vremea domniei Împăratului Constantin Monomahul, în anul 1020, Sfânta icoană a Maicii Domnului Antiphonetria a săvârșit multe minuni în Mănăstirea Constamonitu–Konstamonitou.

Mănăstirea Hilandar

1. Aceasta este icoana Maica Domnului „Tricherosa” amintită în viața Sfântului Ioan Damaschin. Ca apărător înfocat al cinstirii sfințelor icoane, acesta a fost aspru pedepsit de către iconoclaști: i-au tăiat mâna dreaptă, spre a nu mai picta sfințele icoane. Punând în fața icoanei mâna tăiată, acesta se ruga cu lacrimi Maicii Domnului să nu-l treacă cu vederea, ci să-l ajute. Maica Domnului, cunoscând iubirea și credința lui Ioan cel din Damasc, i-a vindecat rana, mâna cea tăiată lipindu-se la locul ei și luând din nou viață. În cinstea acestei minuni, icoana din Mănăstirea Hilandar păstrează o copie de argint a mării Sfântului Ioan Damaschin.

2. Această icoană, Maica Domnului „Galaktotrochousa” a fost dată de către călugării din Mănăstirea Sfântul Sava arhiepiscopului Serbiei, cu ocazia unei vizite în Țara Sfântă. Icoana Maicii Domnului este așezată în partea dreaptă a Ușilor Împărătești, iar icoana Mântuitorului în partea stângă. Această așezare este ceva poate chiar unic, ținând cont că ele se așează invers. Mănăstirea Hilandar, cu viața de obște, se conduce astăzi după principii idioritmice, fiecare calugar îngrijindu-se de ale sale.

Icoana făcătoare de minuni de la Schitul Podromu

Mănăstirea Vatoped

În această mănăstire, pe lângă multe sfinte moaște, se află și o parte din Brăul Maicii Domnului. Icoanele Maicii Domnului făcătoare de minuni sunt cele mai multe în această mănăstire:

1. Maica Domnului „Vimatarisa sau Ctitorită”. Această icoană se află în altarul bisericii principale. Se mai numește „Ctitorită”, fiindcă a fost descoperită în timpul celor trei ctitori: Atanasie, Nicolae și Antonie. În amintirea acestei minuni, în fiecare zi de luni seara se cântă Paraclisul Maicii Domnului. Icoana se păstrează și astăzi, fiind numită „cea găsită”, sau „în-

temeietoarea”. Icoana poartă acest nume în legătură cu întemeierea mănăstirii, de către cei trei frați călugări: Atanasie, Nicolae și Antonie, care au viețuit în mănăstire spre sfârșitul secolului al X-lea.

2. Maica Domnului „Paramitia” (Mângâietoarea). Această icoană a fost pictată în secolul al XIV-lea și se afla în pronaos, în fața Paraclisului Sfântului Nicolae, fiind mutată mai târziu în Paraclisul care-i poartă numele.

3. Maica Domnului „Esfagmeni” (Înjunghia). Această icoană se află în naosul Paraclisului Sfântului Dimitrie, fiind pictată în secolul al XIV-lea.

4. Maica Domnului „Antifonetria” (împotriva Glăsuitoră). Această icoană este pictată pe perete în pronaosul bisericii principale.

5. Maica Domnului „Eleovritissa” (Izvorătoarea de ulei). Această icoană se află în magazia de ulei a mănăstirii și a fost pictată în secolul al XIV-lea. Din locul unde se găsește icoana este adusă în biserica principală, în vinerea din Săptămâna Luminată (prima săptămână după Sfintele Paști), când i se face prăznuirea. Despre această icoană se spune că a făcut multe minuni, atunci când mănăstirea era lipsită de cele necesare.

6. Maica Domnului „Pirovolitisa” (Împușcata). Această icoană este pictată pe perețele deasupra porții din exteriorul mănăstirii.

7. Maica Domnului „Paramythia” („mijlocitoarea” sau „ocrotitoare”) este o icoană făcătoare de minuni păstrată în Mănăstirea Vatoped. Aceasta este legată de amintirea minunii în care Maica Domnului și Pruncul și-au schimbat fețele și poziția corpurilor în momentul în care pirații au coborât pe țărnul mării și s-au ascuns acolo, spre a aștepta deschiderea porților mănăstirii, care avea loc în fiecare dimineață, pentru a o ataca. Această icoană este o pictură de perete, în frescă, aflată în strana dreaptă a capelei mănăstirii.

8. Maica Domnului „Pantanassa” (Atoțimpărăteasa). Această icoană făcătoare de minuni a fost pictată în secolul al XVII-lea și se află pe proschinitarul din stânga al coloanelor de răsărit ale bisericii principale. Maica Domnului „Pantanassa” este o icoană pe lemn, portabilă și a fost adusă la Vatoped de către obștea lui Gheronda Iosif Vatopedinul, care, de la Nea Skiti s-a închinoviat la mănăstire care a devenit, astfel, din nou mănăstire de obște, în 1990. Această icoană are de la Dumnezeu și harul deosebit de a vindeca înfricoșătoarea boală a cancerului. Există foarte multe cazuri de canceroși vindecați, după citirea Acatistului sau a Paraclisului Maicii Domnului Pantanassa. De asemenea, multe minuni au avut loc în ultimii ani în Rusia, după ce au fost aduse, la cererea Patriarhului Moscovei, trei copii ale icoanei „Pantanassa”: una la Biserica Tuturor Sfinților din Crasnoe Selo, Moscova, a doua la Mănăstirea Schimbării la Față a Mântuitorului din Novospaski, iar a treia la Mănăstirea Varlaam. Iată însă că Maica Domnului „Pantanassa” are de acum trei copii ale icoanei vindecătoare de cancer și în România: la Biserica Rusă din București, la Sfânta Mănăstire Oașa din județul Alba și Biserica Sfântul Daniel din cartierul Berceni, în apropierea Pieței Reșița. Îi îndemn, pe credincioși să se roage cu credință la ajutorul acestor icoane, cerând ulei de la candela Maicii Domnului, aghiazmă și citind în fața icoanei Acatistul sau Paraclisul Maicii Domnului. Pe teritoriul Mănăstirii Vatopedu se află și trei chilii românești.

Mănăstirea Marea Lavră

Această icoană a fost pictată spre a aminti de întemeierea Mănăstirii Marea Lavră. Ctitorul acesteia, Sfântul Atanasie Athonitul, a primit de la Maica Domnului făgăduința de a purta de grijă mănăstirii pentru totdeauna, niciodată lipsindu-i cele materiale sau duhovnicești. Numele dat cu această ocazie Maicii Domnului, și anume „Oikonomissa”, adică „Ocrotitoare”, a rămas până în zilele noastre. Purtătoarea de grijă „oikonomissa” nu și-a încălcat niciodată făgăduința dată.

Icoana Maicii Domnului a lui Cucuzel, se află în capela Mănăstirii athonite Marea Lavră, care îi și poartă numele. În fața acestei icoane se săvârșește, privegherea cu ocazia prăznuirii Imnului Acatist al Maicii Domnului.

Schitul Prodromu

Icoana Maicii Domnului „Prodromița” adică înainte-mergătoare se află în Schitul Prodromu, din Sfântul Munte Athos. Între icoanele nefacute de mâini omenești se numără și această icoană a Maicii Domnului, zugrăvită în anul 1863, în Țara Românească. Dimensiunile icoanei sunt de 1 metru pe 0.7 metri. O caracteristică a acesteia este faptul că icoana, cercetată la microscop, nu prezintă urme de pensulă, acest lucru întărind credința cum că Sfintele Fețe au fost pictate miraculos de mâna nepământească. Prăznuirea acestei icoane are loc în fiecare an, pe data de 12 iunie, cu priveghere întreaga noapte. Părinții Nifon și Nectarie, ctitorii Schitului Prodromu, din Sfântul Munte Athos, mergând în țară pentru trebuințele schitului, aveau în inima lor o mare dorință pentru o icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului, care să fie așezată în Biserica cea nouă, după cum mai toate mănăstirile Sfântului Munte au câte o icoană făcătoare de minuni. Schitul Prodromu se află, în această perioadă, sub finanțare, de stat și privată, din România.

Primăvara, când înflorește poezia!

ELENA CĂPĂȚINĂ

Evenimentele culturale, artistice și științifice au fost întotdeauna la îndemâna poporului român, care a știut să se bucure și să mulțumească lui Dumnezeu după fiecare reușită în care sufletul s-a mai îmbogățit puțin, fiindcă talanții s-au înmulțit. Iar atunci când creatorii se unesc în jurul Creatorului, care le însuflă prin Sfântul Duh informațiile din Banca Sa de date, puterea creatoare crește, frumusețea iese la iveală și lumina strălucește dând fericirii chip. „Ferițiți veți fi când...”, acel „când” fixând un reper pe axa imaginară a timpului, care ne alimentează cronica evenimentelor din camera cu amintiri a fiecăruia dintre cei care se împrietenesc cu timpul și participă la activități de suflet și pentru suflet. O astfel de activitate a fost și aceea desfășurată recent la Buzău, în cadrul Festivalului „PRIMĂVARA POETILOR”, ediția a XIV-a, eveniment inițiat de Biblioteca Județeană „Vasile Voiculescu” din Buzău și Asociația Generală a Inginerilor din România (AGIR), cu participarea multor poeți de toate profesiile din Buzău, Râmnicu Sărat și București.

Realizatorii acestui proiect literar au fost: managerul bibliotecii, domnul Sorin Burlacu, președintele de onoare al AGIR - Filiala Buzău, ing. Anton Vasile Moraru și președintele Cercului Literar al AGIR, „Literar ing”, care este și directorul general al revistei „Cronica Timpului”, editată de Uniunea Ziaristilor Profesioniști din România, respectiv al multor publicații naționale, prof. univ. dr. ing. Nicolae Vasile. Ca o dovadă a faptului că pot fi creatori, indiferent de profesia pe care o îmbrățișează, în sala neîncăpătoare au fost prezenți ingineri, alături de profesori, preoți, militari, elevi etc., care au citit versuri din propriile volume publicate în ultimul an, și care au reconfirmat ideea potrivit căreia creația științifică și creația literară au aceeași sursă de inspirație. Mulțumim domnului Nicolae Vasile și „delegației de poeți” (cei mai mulți dintre ei fiind și membri UZPR) sosiți de la București: Antoaneta Rădoi, Doina Ghițescu, Marilena Dumitrescu Enescu, Silvan G. Escu, Grigore Curcanu, Octav Lica, Julian Radu, Constantin Gavrilescu, Nicolae Aurelian Diaconescu! De la Râmnicu Sărat și Buzău au fost prezenți: Valeria Manta Țăicuțu, Sorin Călin, Tudor Cicu, Nicolai Țăicuțu, Dumitru

Pană, Nicolae Pogonaru, Mihaela Roxana Boboc, Laurențiu Belizan, Victoria Maria Pripon, Constantin Suditu, Ramona Muller, Dan Ionel Dinu, Elena Căpățină, Stan Brebenel, Marius Cătălin Negoită, Cornel Diaconu, Adriana Anghelescu, Teo Cabel, Violeta Bobocea, Alexandru Pripon, Alexandra Georgehe.

În cadrul acestui eveniment cultural au fost lansate primele două volume din Enciclopedia „Scriitori din Generația 2000”, un proiect al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România, coordonator Nicolae Vasile și volumul 7 din „Pagini din istoria dezvoltării industriei României – Industria de mașini electrice din România” de Nicolae Vasile și Eugen Nicolescu, în care sunt prezentați și doi ingineri din județul Buzău: părintele industriei electrotehnice și electronice din România (fostul ministru Alexandru Necula, născut la Nehoiu) și patronul singurei fabrici de mașini electrice din România, înființată după 1989, inginerul Ghiorghe Obreja. Cu alese mulțumiri domnului ing. Vasile Anton Moraru, puntea de legătură și liantul dintre AGIR București, AGIR Buzău și Biblioteca „Vasile Voiculescu”! Aceleași mulțumiri domnului Sorin Burlacu pentru găzduire la Biblioteca Județeană „Vasile Voiculescu” Buzău! Și nu în ultimul rând mulțumim mass-media din Buzău, care a popularizat evenimentul înainte și după desfășurarea lui: Campus TV (emisunea „Clubul Artelor” în cadrul căreia realizatoarea Roxelana Radu l-a avut ca invitat pe domnul prof. dr. ing. Nicolae Vasile), ziarul Opinia (articole scrise de Valentina Bucur), Jurnalul de Buzău, Agora Buzău (articol scris de Ileana Adamescu), pagina de Facebook (Ștefan Teodor Cabel și Cenuclul literar „Vasile Voiculescu”), Timpul Buzoian (articol scris de Laurențiu Marinov), Alarmabuzoian.ro! De multă vreme nu am mai văzut o sală plină numai cu poeți, care au făcut ca timpul să păstreze în veșnicia sa un reper la care să se raporteze an de an și astfel de evenimente să rămână ca un obicei pentru Biblioteca Județeană „Vasile Voiculescu” din Buzău și pentru Cercul Literar al AGIR, „Literar ing”, din București.

La Curtea Cavalerilor Marmațieneni

Odată ce treci de comuna Romuli, ultimul avanpost al satelor grănicerești de pe Valea Sălăuței, vizitate cândva, cu vreo două secole jumatate în urmă, și de „bunul împărat” Iosif al II-lea, și salutate, după obiceiul vremii, pe latinește: „Salvae, parvae nepos Romuli / Vă salut urmași / nepoți ai Romei”, ți se deschide în fața ochilor Poarta Maramureșeană, cioplită în lemn de stejar, cu vechi motive totemice: soarele, luna, funia zilelor, de pe Dealul Ștefăniței, o culme ce pare mai degrabă o prăpastie. E un semn că ai trecut într-o „altă lume”, că ai lăsat în urmă granița crăiască, austeră și suspicioasă, și că ți se așterne la picioare Maramureșul istoric, vechea Marmație, cum o numea cândva un împătimit al locurilor, academicianul Alexandru Surdu, ținut cu rezonanțe străvechi, leagăn de mituri și de legende, de eroi civilizatori și de citori generoși de biserici și de lăcașuri de cultură. Iar dacă vreun călător grăbit nu are timp să asculte, cu urechea la pământ, glasul de corn al ostilor de viteji, ce susură încă în memoria colectivă, purtat de apele limpezi ale Izei: „Rătăcit, nemărginit / Ca un suflet fără parte / Mai departe, mai departe / Mai încet, tot mai încet...”, cum versuia cândva marele Eminescu, în piesa „Bogdan-Dragoș”, inspirată de legendele locului, tot mai poate privi, cu coada ochiului, Crucea „de foc” (luminată noaptea), de pe Culmea Gruiliului, ridicată de urmașii vechilor familii nobile maramureșene, între care mulți din neamul lui Iuga, Vancea, Țiplea sau Perța, locuiesc încă prin părțile locului, la Săliștea de Sus, sau la Dragomirești, dacă nu cumva s-au mutat între timp la ceruri. Asta pentru că, dacă Porțile Maramureșene sunt semne ale Puterii Lumești, Crucile de pe dealuri și de pe frunțile acoperite de nori ale bisericilor și Mănăstirilor ce împodobesc Valea Izei, sunt blazoane ale vitejiei, evocând faptele de odinioară, dar și jertfa „neamurilor”, vrednicia preoților și a călugărilor ce s-au ostenit în aceste locuri pentru dreapta credință. Fiindcă, spun înțelepții, aceste Cruci și însemne nu sunt ridicate pentru sumeției, ci ca să le fie mai ușor îngerilor să coboare pe pământ, ca să binecuvânteze neamul de viteji și apărători de țară. Înțelepții ne învață că în viață nu suntem altceva decât rezultatul propriului drum, cu „merinde” cu tot, dar și că Drumul (Calea, *he hodos*, cum îi ziceau vechii greci), este al fiecăruia, după cum îi e și credința. Altfel spus: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața”, după vorba Mântuitorului. De un astfel de „drum”, ne spun cronicarii, a avut parte și viteazul Dragoș din Giulești, primul „voievod” atestat al Moldovei, care, împreună cu 300 de voinici maramureșeni,

MARIAN NENCESCU

ar fi trecut Pasul Prislop, „descălecând” la Baia, ca să întemeieze „țară nouă”, pe la 1347, sau la o dată apropiată. Dacă teza „descălecatelor”, respectiv a întemeierilor de noi entități statale, este azi destul de contestată de istorici, amintirea unui conducător/nobil local, care ar fi venit „de peste munte”/„pădure”, a rămas definitiv în conștiința publică, dar mai ales a maramureșenilor de pe Valea Izei: „Și cu hieru țării, sau pece-tea de cap de bour să însămnează”, scria Grigore Ureche, consemnând momentul cel dragoș pecetlului luarea puterii. Tot din vechile cronici mai știm că Dragoș muri pe la 1354, lăsând în locul lui, pe tronul Moldovei, doi fii, pe Sas și pe Gyula din Giulești, iar Pomelnicul Mănăstirii Bistrița îl amintește pe Dragoș ca pe un domn legitim. Curând însă, tot prin intrigi imperiale, regele maghiar Ludovic Robert de Anjou, zis și Ludovic cel Mare („Nagy Lajos”, pe ungurește), cel care a fost implicat și în acordarea suveranității Țării Românești, în vremea lui Nicolae Alexandru, fiul lui Basarab

I, purtând o vreme și titlul de „Domn al Valahei Transalpine”, îi silește pe urmașii lui Dragoș să se întoarcă „acasă”, adică în Maramureș, numind în locul lor un „rival”, tot un nobil maramureșean, pe Bogdan din Cuhea (azi comuna Bogdan Vodă, de pe Valea Izei). Astfel, „neamurile” lui Dragoș fură „răsplătite”, pentru „slujba” lor imperială, cu moșia Cuhea,

ce aparținuse anterior lui Bogdan, „cu tot cu satele Moisei, Borșa și amândouă Seliștele”, cu totul, peste 22 de sate, de la Strâmtura, la Bărsana, iar Bogdan înfăptui un „al doilea descălecat”, întemeind „Țară nouă” peste munți, începând cu anul 1363, („Moldova est dilatata”, cum spun cronicile ungurești), și punând bazele dinastiei Bogdăneștilor, care, împreună cu urmașii lor, Mușatinii, domniră peste Moldova cam trei secole, până în vremea lui Alexandru Iliș (1688). Cum, „De-așa vremi se-nvredniciră cronicarii și rapsozii”, după vorbele lui Eminescu, nu ne rămâne decât să constatăm că amintirea acelor vremuri eroice e vie în conștiința maramureșenilor, și că renașterea tradițiilor nobile, în aceste locuri, este mai mult un rod al imaginației colective, este o realitate cotidiană. Studii istori-

ce temeinice, întreprinse timp de peste un secol, de Ioan Cavalier de Pușcariu, Ioan Mihaly de Apșa și de Alexandru Filipașcu („Enciclopedia Familiilor Nobile Maramureșene de origine română”, păstrată în manuscris, a fost editată abia în 2015), atestă fără echivoc prezența, în Maramureșul românesc, dar și în ținuturile de peste Tisa, ce aparțin azi

Ukrainei, a peste 450 de familii nobiliare, care, laolaltă cu cele peste 150 de ramuri, majoritatea cu descendenți până în zilele noastre, alcătuiesc o forță imensă, în fapt baza socială și culturală a Maramureșului de azi. Simpla constatare a acestor realități face ca perioada de 800 de ani de istorie atestată să capete sens. Iar dacă „Tradiția este merindea sufletului”, cum afirma adesea academicianul Alexandru Surdu, rezultă că în trăistuța de lână pe care orice maramureșean care se respectă o ia cu sine când pleacă la drum, se află nu doar „oiaga” cu pălincă, dar și merindea sufletului, amintirea trecutului istoric. De aceea, în Maramureș întâlnești la tot pasul Porți și Biserici, ca să ne amintească și nouă de un trecut fără cusur. Iar ca amintirea să nu piară, la inițiativa fostului președinte al Academiei Române, Ionel-Valentin Vlad, el însuși descendent al familiei nobiliare Timiș de Borșa, dar și a regretatului academician Alexandru Surdu, a Preasfinției sale Iustin Sighețeanul, Episcopul Maramureșului și Sătmăruului, descendent al familiei Hodea de Rozavlea, a academicianului Emil Burzo, descendent al Familiei Gorzo, de Ieud, a altor maramureșeni cu titluri nobiliare atestate, din familiile Iuga, Danci, Țiplea, Vancea, Perța, Timiș, Petrovici, Filipașcu, Scubli ș.a. s-a înființat Ordinul Cavalerilor Marmațieneni, menit să apere, ca odinioară uriașii din poveste, finutul păduros, *terra* străbună a țăranilor cu titluri nobiliare.

Nu este așadar deloc o întâmplare că aici, la Dragomirești, pe deal, în Împărăția lemnului, s-au ridicat, mai nou, nu doar Porți ori case cu stâlpi sculptați cu vechi motive totemice, dar și biserici monumentale, cum este noua

clădire a Mănăstirii Dragomirești, cu hramul „Sântului Prooroc Ilie”, ridicată în ultimii ani de Starețul arhimandrit Sofronie Perța. Iar dacă azi miroso de rășină al miilor de trunchiuri de stejar, jertfite pentru slava lui Dumnezeu, s-a mai risipit, amintirea ctitorilor și a celor care au strălucit pentru slava Sfântului lăcaș dăinuie neclintită. Sfânta Mănăstire Dragomirești este așezată între localitățile Dragomirești și Săliștea de Sus, din Maramureș. Primul ctitor este anonim, iar vatra datează din secolul al XVII-lea, fiind distrusă în anul 1875. În vara anului 1913, Ieromonahul Pimen Moldovan a cerut Mitropoliei de la Sibiu îngăduința de a construi o mănăstire la Dragomirești. Contextul istoric nu a favorizat intenția, dar nici nu a anulat-o. În 20 mai 1922, Ieromonahul Pimen Moldovan a solicitat din nou Mitropoliei de la Sibiu aprobarea pentru înființarea unei mănăstiri în Dragomirești, invocând și existența unei vechi vetre monahale. Mitropolia a trimis memoriul Consistoriului Clujean, care l-a avizat favorabil. Terenul pe care urma să se construiască mănăstirea a fost cumpărat de Ieromonahul Pimen, în anul 1923, în mare parte cu banii străni de la Icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului cu Pruncul, după faurirea României Mari. În anul 1927, așezământul monahal avea biserică, o clădire cu cinci camere și anexe gospodărești. Deși lipsa unui drum a îngreunat accesul credincioșilor, mănăstirea a devenit tot mai cunoscută și mai cercetată, mai ales cu prilejul hramului Adormirea Maicii Domnului, spre ea îndreptându-se pelerini din multe localități. După decesul Starețului Pimen (28 ianuarie 1936), conducerea mănăstirii a fost încredințată Ieromonahului Visarion Săpăntan (29 ianuarie 1936 - 6 fe-

bruarie 1937). I-au urmat Ierom. Teofan Voicu (7 februarie 1937 - toamna anului 1939), Ierom. Visarion Cipcigan (1939-1941), Ierom. Teofan Mătăsaru, trimis de Episcopie (1945-1947), Ierom. Miron Codrea (1947), Ierom. Nichifor Dărămuș (1948-1949). În anul 1948, Mănăstirea Dragomirești a reintrat în componența Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului. Dintr-o neglijență greu de înțeles, la sfârșitul anului 1949, pe data de 15 octombrie, noaptea, Mănăstirea a fost mistuită de un incendiu. Pe Prihodiște au rămas să-i adeverească existența fundațiile, mormântul fără cruce al ctitorului și Icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului cu Pruncul, acum aflată în noua Mănăstire, iar obștea formată s-a destrămat. În august 1950, Consiliul Eparhial a dispus reconstrucția mănăstirii pe Arinii Runcului, culme aflată în dreapta drumului ce duce de la Dragomirești la Săcel, pe cele două iugăre de teren cumpărate, în 29 aprilie, de Starețul Teofan Mătăsaru, care a fost și paroh în localitatea Dragomirești. Grijă lucrărilor a fost încredințată unui comitet condus de preotul Codrea Nuțu Miron, protopop ortodox al Raionului Iza, și, din 26 mai, stareț. Lucrările de construcție au început în 23 iulie 1951, în baza unui proiect aprobat în august 1950, până în 1954 ridicându-se Biserica și Casa monahală. În anii următori, Mănăstirea a devenit loc de pelerinaj, mai ales cu prilejul hramului „Nașterea Maicii Domnului”. Aproape un an, din 17 mai 1958 până în 5 martie 1959 - când a fost numit duhovnic la Râmeț - grija Mănăstirii a avut-o Ieromonahul Dometie Manolache. Bun gospodar, Părintele Dometie a acoperit biserica, a zugrăvit-o, a construit câteva chilii și o clopotniță. La 1 octombrie 1958, Mănăstirea a fost desființată. Predată parohiei Baia, Borșa, Biserica urma să fie demontată și dusă la noua locație. A rămas însă pe loc, în așteptarea unor vremuri mai bune. Până în anul 1990 Biserica a fost închisă, doar ocazional săvârșindu-se slujbe. În acel an, Ieromonahul Sofronie Perța, venind de la Mănăstirea Toplița, redeschide Sfântul lăcaș reînnoind firul vieții

călugărești pe această vatră monahală. Din anul 2008, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Justinian, Episcopul Maramureșului și Sătmăruului, s-a pus piatra de temelie pentru noua biserică. Lucrările la Biserică au fost începute în anul 2012, de meșterul Boris Petru și fiul său Vasile, fiind o construcție de lemn în stil maramureșean, cu demisol și altar de vară, proiect realizat de arhitectul Dorel Cordoș. Lucrările la biserica-demisol au fost executate de meșterul Popa Ioan, din Bustuchin-Gorj, finisajele fiind executate de preotul Tămaș Dumitru Adrian, preot slujitor pe seama Mănăstirii și au fost finalizate în anul 2021. În data de 20 iulie 2021 Biserica de la demisol a fost târnosită de către Preasfințitul Iustin Episcopul Maramureșului și Sătmăruului, iar la momentul rânduit, Părintele Stareț, Protosinghelul Sofronie, a fost hirotonit Arhimandrit. Hramul este „Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul”, iar la 20 iulie 2021 a primit al doilea hram, pe „Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul”.

Fundamental, Icoana Făcătoare de minuni a Maicii Domnului cu Pruncul, de la Mănăstirea Dragomirești, este înrudită tematic cu lucrările similare, pictate pe sticlă la Nicula, în perioada de înflorire a acestei arte țărănești, îndeplinind astfel integral condițiile pentru a fi încadrată în sfera artei autentice. Remarcându-se prin simplitatea/„stângăcia” desenului, frumusețea rustică, ornamentația de inspirație populară, intensitatea cromatică și, nu în ultimul rând, prin sinceritatea și fervoarea credinței ortodoxe, icoana face parte din patrimonial popular autentic, fiind o mostră de artă religioasă maramureșeană. Din păcate, vitregia vremurilor a făcut ca doar o mică parte din mii de icoane originale, create de meșteri anonimi, să ajungă până la noi, starea lor actuală făcând practic imposibilă atât datarea, cât și (eventual) identificarea autorilor lor. Ce surprinde însă la aceste puține dovezi de artă autentică este neverosimila lor armonie cromatică, comparată de unii critici de artă cu frumusețea vitraliilor medievale, fenomen încadrat pe deplin în curentul „primitivismului” artistic. Create în stilul și sub influența „școlilor” iconografice din Moldova și Muntenia, icoanele din spațiul ardelean, inclusiv cele din Maramureș, rămân în eternitate drept „cea mai autentică expresie a spiritualității românești”, cum spunea

părintele profesor Ioan Bizău, în cartea sa, *Tradiție și continuitate artistică la Nicula*. Specific acestei icoane este însă înlocuirea labei piciorului Pruncului cu o mână minusculă, un indemn în plus de a venera Pruncul divin. În zilele noastre e foarte greu să faci distincția între o icoană „autentică”, și producția „de serie”, ce abundă în așa-zisele „tărguri de artă populară”. Ceea ce caracterizează fundamental icoana de calitate, cum este și cazul celei de la Dragomirești, constă în respectarea desenului original, a „stângăciei” native, la fel, gama coloristică utilizată: nu mai mult decât culorile „fundamentale”, negrul, roșul, verdele, auriul și brunul și, foarte important, calitatea pigmentilor vegetali. În ce privește conținutul, icoana este o variantă a *Maicii Domnului cu Pruncul*, inspirată după icoana *Hodighitriei* (Povățuitoră sau Îndrumătoare). Majoritatea icoanelor „originale” din această serie prezintă, ca element distinctiv, *brăul* (funia, sau torsada răscuită) ce alcătuiește o ramă interioară. Pe lângă „funie”, se mai observă prezența Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril, semn al Bunei Vestiri. Recunoaștem, distinct, pe acoperământul de pe cap (maforion, în grecește) al Maicii Domnului, în zona frunții, stelute decorative ce trimit spre tradiția biblică a reprezentării Maicii Domnului sub denumirea de „Cea plină de har” sau, „Pururea Fecioară”. Pruncul Iisus e reprezentat în haine de culoare verde (semn al Dumnezeirii sale), și face semnul binecuvântării. Mai trebuie menționat că prin miracol, Icoana Maicii Domnului cu Pruncul a fost salvată de la incendiul din 1949, fiind și azi mândria și comoara Mănăstirii de la Dragomirești.

Tradiția mai spune că nu foarte departe de Dragomirești, la Ieud, ar fi fost găsite într-o turlă de biserică rămășițele afumate ale unui *Codice* vechi - din vremea Cavalerilor Marmațieneni și a Diplomelor nobiliare autentice - care profește despre tradiția respectării Preacuratei și a sărbătoririi Sfintei Duminici. De atunci, din 1392 încoace, ies maramureșeni, cu mic cu mare, la hramuri și la sărbători, să-i cinstescă pe Fecioară, pe Pruncul Iisus și pe toți Sfinții care s-au ostenit pentru neam. În Sfânta Duminică le ascultă rugăciunile și iple trăistuțele pruncilor, nu cu aur sau cu bogății efemere, ci cu cinste și cu omenie, ca să ridice mai departe Porți și Cruci, spre slava lui Dumnezeu!

O antologie de poezie franceză în limba română a PAULEI ROMANESCU - Încercare de reparație la o nedreptate a criticii literare -

Critica literară face de regulă o mare nedreptate truditiorilor pe câmpul traducerii printr-o „băgară în seamă” superficială sau neglijarea totală a unor apariții din acest domeniu.

Dacă traducerea de proză – atunci când e de înaltă calitate – merită semnalată, cu mult mai mult, trebuie „băgată în seamă” și apreciată ca atare, traducerea de poezie. Iată că poeta **Paula Romanescu** ne oferă acest prilej. Noi, cititorii săi fideli, care „stăm la coadă” să prindem câte un nou volum de versuri al „reginei poeziei contemporane românești” (cum o numește maestrul Dan Puric), ne bucurăm, iată, de apariția la editura „Bibliotheca” din Târgoviște a antologiei de poezie franceză **Trece un cântec peste veacuri**, rezultat al neostoitei sale strădanii de a „potrivi în grai românesc”, nestemate din „lada de zestre a cuvântului” rostuit mai întâi în limba franceză «Doamne, femeia asta, poeta adică, și când se confesează în proză („Mărturie” e chiar mărturie!), face ce face și o dă în poezie».

Ca să izbutești o antologie valoroasă, trebuie musai să parcurgi niște trudnice trepte documentare, să citești până la sațietate poezie franceză și nu numai, până ajungi să simți întocmai ce a simțit autorul originalului, să selectezi, să alegi ce ți se pare mai reprezentativ, să ordonezi materialul ales (subînțelegând stabilirea unui criteriu, precum în cazul de față, cel cronologic). Și abia după aceea începe greul, traducerea, și nu oricum, ci să dai fior liric noii forme în care îmbraci textul original, făcându-l la fel de plăcut, de vibrant, adică POEZIE. Nu vi se pare mai trudnic decât a scrie poezia proprie? Cu atât mai mult cu cât poeta-traducătoare a dovedit de nenumărate ori că face asta cu măiestrie (am evitat înadins a zice cu „ușurință”!).

Concertul liric al cântecului trecător peste veacuri debutează de data aceasta cu două poezii de autori anonimi, pentru că și Franța are folclorul ei. Alegea pieselor, cât și traducerea, vor să sublinieze unele asemănări cu folclorul românesc. Iată ultima strofă din „Cântec” („Chanson”) *Vă zic ce-am văzut!/ Hai zi ce-ai văzut!/ Un ac ce cosea/ Unei fete-o stea/ Spre-a se mărita... Cumetre, gura!*

Ultimul vers e în răspăr cu cele anterioare, tocmai pentru a da tentă concludzivă poveștii, cum întâlnim și în poezia populară de la noi. Poeta Paula Romanescu dovedește o mare cutezanță și un angajament de rob fericit la o muncă istovitoare prin a realiza această antologie, începând cu... începutul cântului francez – folclorul. Și continuând cu Includerea cronologică a poezilor francezi, de la Eustache Dechamps, poet medieval din a doua jumătate a secolului al XIV-lea, din opera căruia a fost ales un rondel („Urare de an nou”).

Autoarei antologiei ne oferă, pe lângă excelenta traducere a versurilor, și prețioase informații despre autorii acestora: *Charles d’Orléans*, autor a două

volume de poetică/poezie, cu-ale sale: *S-a săturat de mine lumea/ Și eu de ea așîșderea –; Marguerite de Navarre*, sora regelui Francisc I și bunica lui Henric al IV-lea; poezia aleasă este un superb imn creștin (potrivit alegere pentru noi români care am sărbătorit *Anul Rugăciunii 2022* – declarat de BOR, an care a coincis cu cel al apariției acestei antologii. Citez: *Când duhu-I să mă ajungă poate,/ Puterea Lui s-o judec, cum,/ Când Dumnezeu e-n tot și-n toate -/ Reazim, tărie, blind stăpân! (Iisus)*

Dintre reprezentanții poeziei franceze din secolul al XVI-lea, autoarea antologiei i-a ales pe: *Clément Marot*, șeful curentului literar lyonez, *Maurice Scève*, poetele *Pernette du Guillet* și *Louise Labé* – autoarea unui volum de sonete, elegii și alte poezii, din care citez: *Atâta timp cât ochii mei vor ști/ De lacrimi, de minciuna din regrete/ N-aș vrea încă să mor/ Dar când sleit îmi va fi lacul ochilor/ Glasul dogit și mâna fără vlagă/ Iar mintea mea în astă tihnă vagă/ N-o mai da semn de ardere deplină/ Moartea atunci n-are decât să vină; Joachim du Bellay* cu ale sale sonete nostalgice scrise pe când era secretar de cardinal la Roma; *François de Malherbe* – poet și teoretician al clasicismului; *Jean de Sponde* (*Am văzut cum sub soare zăpada se topește, / Am văzut lei puternici ingenughiați de moarte; / Trăiți oameni, chiar dacă știți că moartea pândeste!*); *Mathurin Regnier* – sortit vieții monahale, dar și degustător al plăcerilor vieții (*O, Doamne, de Te-a mâniat purtarea-mi rea/ Eu tot mai sper în marea-Ți îndurare, / Dacă tristețea mea slabă nu-Ți pare, / Iertarea Ta primească-mi lacrima.*); *François Maynard* – unul dintre primii membri ai Academiei Franceze (*Păcatele-ți sunt mari, virtuțile mărunte/ Între atâtea rele, binele e stingher; / Dar dacă Isus bunul ar vrea să te asculte, / Încrede-te-n căldura iubirilor din cer*) și încă alții din același secol.

Apar mai apoi și se impun în istoria literaturii franceze corifeii *François Villon*, poetul certat cu legea, condamnat de trei ori la moarte și tot de atâtea ori grațiat de rege, unul dintre cei mai de seamă poeți ai Evului Mediu Francez (*Doamne Isuse care-le stăpânești/ Peste noi toți din vămile Cerești, / Să nu ne lași s-ajungem în iadurile sterpe! / Oameni, cu astfel de lucruri nu glumești; / Și să-l rugați pre Domnul ca pre toți să ne ierte!*) și *Pierre de Ronsard* – proclamat în epocă „prinț al poezilor” (*Amor, în ziua -aceea când te-am văzut, învins, / În inima-mi de piatră chipul ți l-a înscris/ Și-acum când frumusețea de tine-i depărtată/ Inima mea te ține cu-aceeași vrajă adâncă. / Ei și? Ce dacă astăzi nu ești cea de-altădată? / În suflul meu dăinu mult mai frumoasă încă*).

Și selecția continuă cu secolul al XVII-lea până în secolul al XXI-lea inclusiv, încercând să nu omită niciun nume de referință: *Jean de La Fontaine* – celebru fabulist, traducător în versuri al anticului

Esop, dramaturg și libretist, membru al Academiei Franceze, *Voltaire* – mare filozof din „secolul luminilor”, poate cea mai ilustră personalitate a iluminismului, inspirat în poezie de iubirea pentru mar-chiza Emilie de Châtelet căreia i-a de-

dicat versuri (*De vrei să mai iubesc odată, / Dă-mi anii primelor iubiri; / Amurgului care mă poartă/ Spre noapte, dă-i noi străluciri!*); *Alfred de Vigny*, unul dintre exponenții romantismului francez, poet, prozator și dramaturg; *Alphonse de Lamartine* – membru al Academiei Franceze, fondator al romantismului (împreună cu Victor Hugo și Alfred de Vigny), om politic (*O timp gelos, cum oare clipele de beție/ În care doar iubirea ne-nvrednicea cu har/ Să piară cu aceeași grabă-n devălmășie/ Cu zilele de-amar?*); *Victor Hugo* – teoretician al Romanticismului, remarcabil romancier („Mizerabili”), și dramaturg („Ruy Blas”, „Regele petrece”), membru al Academiei Franceze, sensibil la gingășia feminină de care s-a lăsat inspirat (*Ei întrebau: – Cum oare fără șoapte și stele/ Să vrăjești fetele? / O, iubii, ziceau ele*); *Alfred de Musset* – „enfant du siècle”, debutant exploziv în literatura franceză prin poezie, dar și dramaturg și prozator, prezent adesea la cenaclul lui Victor Hugo, s-a remarcat printr-o lirică ce ilustrează predispoziții sufletești contradictorii, cu versuri de o virtuozitate muzicală aparte (*Și totuși adevărul e har dumnezeiesc/ Iar toți cei care-n drumul vieții-l ocolesc/ N-au înțeles nimic din rostul-i sfânt. / Domnul îmi poruncește, trebuie să-i răspund/ Singurul bun pe care l-am avut/ Este de a fi plâns din când în când*). Autor la care poeta Paula Romanescu nu putea să nu antalogheze acea „Scrisoare către George Sand” prin care cititorul să descopere arta de a face proză poetică; *Charles Baudelaire* – unul dintre cei mai importanți poeți francezi, cu ale lui flori ale răului – *Les fleurs du mal* (*Celei mai dragi, mai făr’ de-asmănare/ Tăria mea și via-mi bucurie, / Înger sau idol, care moarte n-are/ Mă-nchin de-a pururi cu statornicie*); *Sully Prudhomme* – primul poet laureat al Premiului Nobel, membru al Academi-

ADRIAN POPA

PAULA ROMANESCU

TRECE UN CÂNTEC
PESTE VEACURIANTOLOGIE
de poezie franceză
selecție de poeme,
prezentare și traducere

Secolele XVI-XXI

ei Franceze, decorat cu Legiunea de Onoare. De o atenție specială între aleșii antologiei are parte *Charles Cros*, ignoratul de contemporanii săi, om de știință, inginer, inventator al fonografului (cu opt luni înaintea lui Edison), al fotografiei în culori ș.a., nedreptățit de Academia Franceză, incapabilă – la acea dată – să-i înțeleagă genialitatea, poet care s-a „bucurat” de aceeași nebagare în seamă și de confracții săi mai vocali, deși era unul din precursorii simbolismului, poet pe care abia în 1920, suprarealiștii l-au „reabilitat”... (*Am trei ferestre care mă-mpresoară!/ L amour, la mър, la mort -/ Sânge viu, verde cald, violet/ Femeie, tu, dulce și grea povară!*) ; *Stéphane Mallarmé*, „patron” de cenaclu literar frecventat de ilustre personalități ale sfârșitului de veac al XIX-lea, autor al poemului tragic „Heraclide”, considerat o capodoperă, a avut o puternică influență asupra liricii secolului al XX-lea: (*Vai! Trupul mi-e ruină și cărți să mă desfete/ Nu-s. Vreau să fug departe. Și păsările-s bete...*); *Paul Verlaine*, prezent în tot ce a însemnat poezia celei de a doua jumătăți a secolului al XIX-lea, marcat ca om de lipsă de voință, pasivitate, beție, chiar nebunie și dezmăț (exprimate de el chiar în volumul de debut), încercând mereu să se smulgă din această zloată prin reapropierea de marea sa iubire (femeia? Rimbaud?) sau prin credință, dar eșuând mereu deși: *Tu știi aceste toate, totul știi, / Știi că mă zbat în cruntă sărăcie/ Dar, Doamne, tot ce am eu îți dau ție.*);

Jean Arthur Rimbaud, unul dintre fondatorii poeziei moderne, care nu a lăsat în urmă o operă prea întinsă ca proporții, deși se anunțase ca un adolescent genial cu debutul său fulminant la 16 ani dar a ignorat complet poezia după vârsta de 19 ani: *Stranie oaste, țipete aspre, / Vișornite cuibul vi-l sparg, / Iar voi, zburând sub cerul larg/ Peste uitate ape-albastre/ Peste prăpăstii vă-nălțați, / Vă-mprăștiati, v-aliniați... („Corbii”); *Paul Valéry*, pesonalitate de*

marcă a liricii franceze de la începutul secolului al XX-lea, membru al Academiei Franceze, nominalizat în mai multe rânduri la Premiul Nobel, socotit „poet oficial” al Franței, a lăsat o operă marcată de inegalabil farmec stilistic, ca teoretician al poeziei, ca eseist, socotind lirica drept o „sărbătoare a intelectului” (*Tot ce-am iubit/ Cu înfinit dor e doar ea/ Gura ta dulce, gura ta; / Tot ce-am iubit/ Cu înfinit dor au fost doar/ Măinile reci, trupul de jar. / Azi umbra ta o caut iar.*)

Guillaume Apollinaire – precursor al suprarealismului, adept al cubismului impune încadrarea poeziei în imagine – caligrame, poezia remarcându-se prin lirism, magia muzicală a versului etc. (*Iubirea trece ca apa curgătoare/ Iubirea trece/ Numai viața e lentă/ Speranța-i însă atât de violentă/ Vină noaptea, bată ceasul de-acum/ Zilele trec, dar eu rămân*).

Paul Claudel – poet și dramaturg, reprezentant al grupării „Renouveau catholique”, a lăsat o lirică pătrunsă de o frumoasă exaltare mistică (*Privește, adăpostul visat ți l-ai găsit!/ Strigă: Sunt eu, deschideți, m-am reîntors acasă!/ Femeia te așteaptă cu cina. Ce-ți mai pasă/ De cel cu care ai mers o zi? Tu ai sosit!*.)

Jean Cocteau – poet, dramaturg, cineast, strălucind prin tot ce a făcut, „copilul teribil” al epocii sale, membru al Academiei Franceze a lăsat o lirică de mare încărcătură simbolistică (*Din tot ce ar putea avea dreptate, / numai dreptatea mea poate conta/ Cărui învingător mă pot preda/ Când eu sunt cel răspunzător de toate?*)

Paul Eluard – voce inconfundabilă în lirica franceză și prin militantismul său curajos împotriva nazismului (celebrul său poem „Liberté” chema Franța la luptă), a fost un reprezentant de seamă al Suprarealismului, luptător în Rezistență (*Ce vreți orașul oblonit/ Ce vreți foamea rodea cumplit/ Ce vreți, arme n-am prea găsit/ Ce vreți, noaptea ne-a ocrotit/ Ce vreți, da ne-am iubit*)

da ne-am iubit)

Jacques Prévert, poet prezent în manualele de limba franceză din toate țările unde se (mai) învață această limbă, și-a adunat în volum poeziile cântate doar până atunci (și încă!), la vârsta de 46 de ani. (*Am mers în târg și-am cumpărat lanțuri solide grele fine/ Ca să te leg iubire*)

Georges Brassens – poet, cantautor, și-a pus pe muzică versurile, este laureat al Marelui Premiu de Poezie al Academiei Franceze (*Mai mereu cu un sac în spate/ Pe buze mai mereu cu-n cânt/ Cu-n suflet numai bunățate, / El umblă pe ogor săpând*) (*Sărmanul Martin*).

Înșiruirea exemplelor ar putea continua și, pentru cea parcursă cerându-ne scuze pentru alegerile făcute doar după gustul nostru. Autoarea a inclus în antologie și poeți nefrancezi de origine, cu exprimare poetică în franceză ca limbă de stat (Belgia și Elveția) – *Henri Michaux*, *Jean Périer*, *Henri Bauchau*, *Henri Falaise*, *Alliette Audra*, *Philippe Jaccottet*, deși ei sunt revendicați și de literaturia lor națională. O prezentă exotică și firească în volum o fac uruguayarul *Jules Supervielle*, *Leopold Sedar Senghor* – primul președinte al Senegalului și, canadiana *Ghyslaine Delisle*.

Un grup important îl reprezintă poeții evrei de origine română – *Tristan Tzara*, cofondator al dadaismului, *Barbu Fundoianu*, *Ilarie Voronca* – cu debut și notorietate literară în România, *Gherasim Luca*, cu debut în România (care, și-a curmat șirul zilelor la bătrânețe, aruncându-se în Sena, ca și Voronca,!) *Pierre Emmanuel* – fost membru al Academiei Franceze, *Paul Celan* – creația sa înscrindându-se în culturile română, germană și franceză, (al treilea poet sinucigaș din diaspora literară româno-evreiască).

Grupul poezilor români de limbă franceză este și acesta bine reprezentat (calitativ și cantitativ), poeta Paula Romanescu demonstrând astfel justețea includerii României în lumea francofonă. În elita poetică româno-francofonă le întâlnim pe *Elena Văcărescu*, membră de onoare a Academiei Române, dublă laureată cu Premiul Academiei Franceze (între ea și traducătoare respirând o simțire poetică comună); geniala *Iulia Hasdeu*, contesa *Anna de Noailles* – Brâncoveanu, membră a Academiei Belgiene, premiată de Academia Franceză și, *Marina Musset*, medic, stabilită la Paris în anii '60 ai secolului trecut, poetă, pictoriță.

Poeta traducătoare Paula Romanescu căreia Academia Franceză îi este datoare pentru creația sa literară prin care a promovat poezia franceză în limba română și a dat poeziei românești strai de limbă franceză (*Eminescu*, *Arghezi*, *Blaga*, etc.) este o ROMANTICĂ prin respirație, maestră – performeră a poeziei scurte (poemul într-un vers, distihul, haiku-ul, catrenul, aforismul). Nu putea ea să-i omită așadar pe românii iluștri *Constantin Brâncuși*, *Martina Bibescu* și *Emil Cioran* cu ale lor ziceri aforistice. Dacă „poemele” ultra scurte pot fi aforisme, iată că și aforismele pot să fie poezie. Reciproca este (și) de data asta valabilă!

Prin vasta antologie de poezie franceză *Trece un cântec peste veacuri*, cititorul român este purtat printr-un univers de armonie în care „Verbul doar de cântec știe”, iar întregul pare o simfonie în care „partitura” românească este interpretată cu o mână forte de poeta traducătoare Paula Romanescu, nu ca simplu instrumentist, ci ca șef de orchestră.

Clubul Rapid la borna 100

GABRIELA SZABO

VIOLETA BECLEA

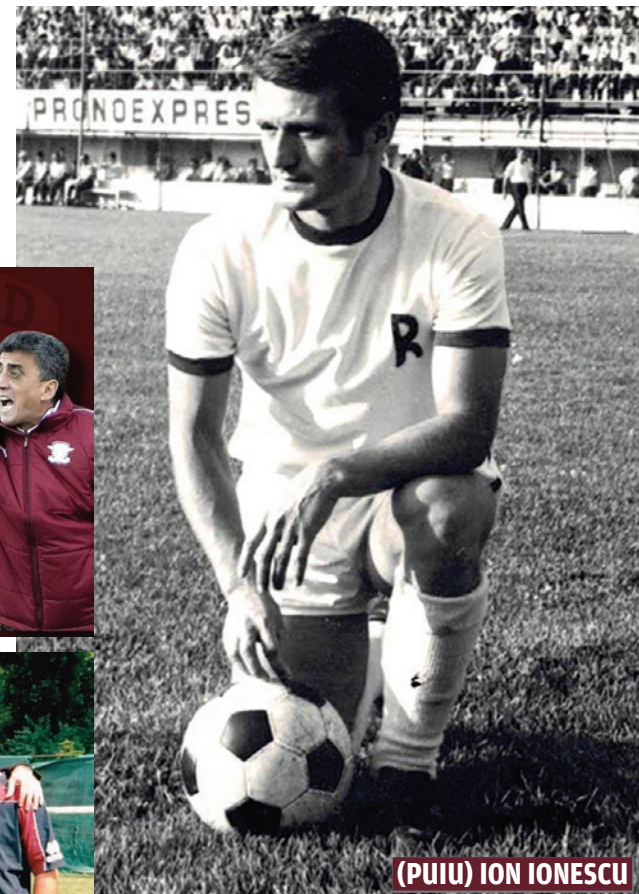
LOREDANA TOMA

GHEORGHITA ȘTEFAN

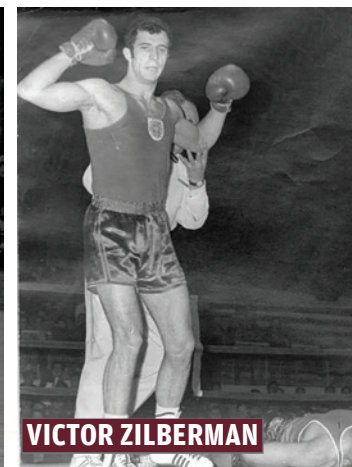
CRISTIAN SĂPUNARU

Le Multi Ani
Marian Rada! #63

(PUIU) ION IONESCU

RAPID 1964 CCE BRATISLAVA

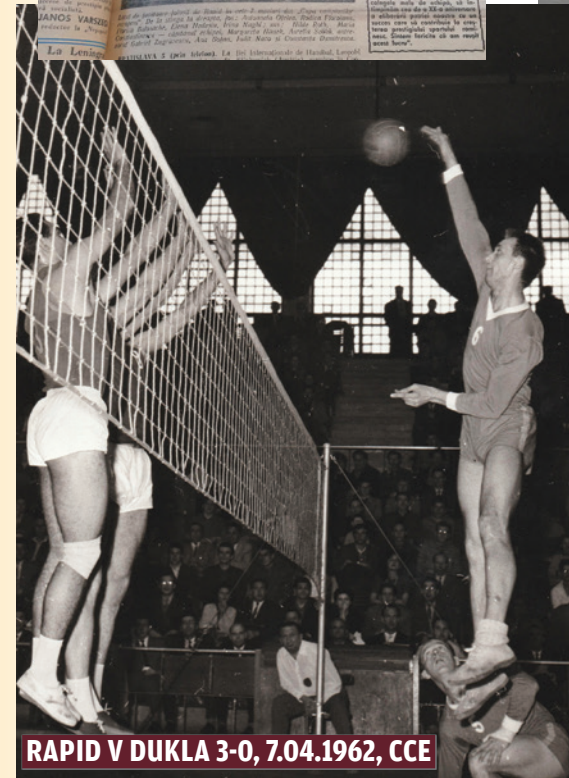
VICTOR ZILBERMAN

RAPID VOLEI LA MOSCOVA, CCE 1961

VALERIA BUFANU
«A fost cursa vieții...»

LOTUL ECHIPEI RAPID, CAMPIONĂ ÎN 2003

RAPID V DUKLA 3-0, 7.04.1962, CCE

RAPID A CISTIROI «CUPA CAMPIONILOR EUROPEI» LA VOLEI

LUCIAN POPESCU

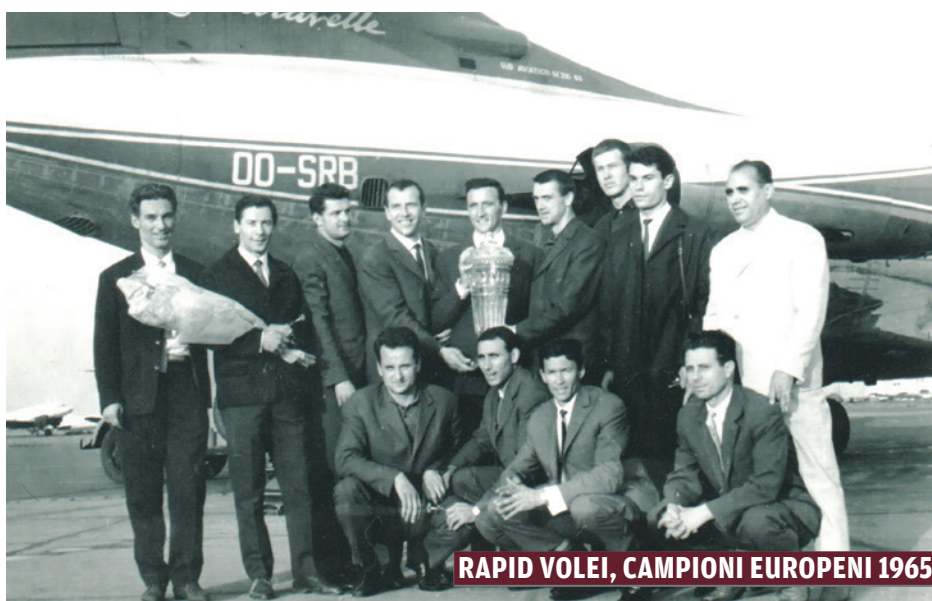
VALERIA BUFANU, OLYMPIA MÜNCHEN 1972

Jucătorii de la Rapid București podid imediat după ce au îmbrăcat tricourile de campioane Foto: N. Aurel

VALI IONESCU

RAPID VOLEI, CAMPIONI EUROPEI 1965

GRIVITA ROȘIE - STADE MONTOIS

10-0

În urmă cu 100 de ani, mai precis la 25 iunie 1923, se puneau bazele viitorului club bucureștean Rapid, în inima cartierului Giulești, sub denumirea „Asociația cultural-sportivă CFR”. Și-au pus semnăturile pe documentul de înființare 28 de iubitori ai sportului din cadrul personalului CFR. Până în 1936 a purtat această denumire care, ulterior, s-a schimbat în Rapid, până-n 1946, din nou CFR, trei ani, apoi Locomotiva, 1949-1958 și de atunci până în prezent, Rapid. De la clubul din Grant au plecat spre marea performanță numeroși sportivi răsplătiți cu medalii olimpice, mondiale, europene, balcanice sau naționale. Pe o bună parte dintre ei îi vom menționa la acest ceas aniversar. Primul care a adus un titlu important pentru România în 1930 a fost boxerul profesionist **Lucian Popescu**, legitimat la clubul giuleștean, care a devenit campion european la categoria muscă după victoria împotriva francezului Kid Oliva. Ulterior a luat aurul continental la categoriile cocoș și pană.

Dominația atletismului

Cea mai galantă sportivă este atleta **Gabriela Szabo**, cu trei trofee olimpice, aur la Sydney, 2000, în proba de 5.000 metri, bronz la 1500, în aceeași metropolă australiano, precedate de un alt bronz, la ediția anterioară, desfășurată la Atlanta, cu patru ani mai devreme. Micuța sportivă venită de la Bistrița, antrenată de viitorul ei soț, Zsolt

Gyongyossi, și-a mai trecut în palmares șase titluri mondiale și multe altele europene, fiind declarată în 1999 cea mai bună atletă a lumii. Am întâlnit-o prima oară la întrecerile continentale de atletism din 1998 găzduite de capitala Ungariei, pe celebra arenă Napstadion. După cursa de 5000 metri pe care o încheiasă a doua, era foarte necăjită la conferința de presă pentru că ratase aurul, promițând că va cucerii aurul olimpic. Pe care, cu ambiția ce o caracteriza, îl va obține.

Atletismul rapidist a mai dat patru nume pentru podiumul olimpic, **Valeria Bufanu**, 100 metri garduri, la München, 1972, prima medalie de acest fel pentru club, **Vali Ionescu**, lungime, Los Angeles, 1984, **Violeta Beclea**, 1500, Sydney și **Marian Oprea**, triplusalt, Atena, 2004, toți pe treapta a doua. I-a completat luptătorul **Ștefan Gheorghită**, bronz la stilul libere, 74 kilograme, Beijing, 2008.

Trofee mondiale și europene

Laureații Mondialelor o au la loc de frunte pe halterofila **Loredana Toma**, venită de la Botoșani, de trei ori triplă campioană a lumii la smuls, aruncat și total, ultima oară anul acesta, multiplă medaliată mondială și europeană, o mare speranță pentru Jocurile Olimpice de anul viitor. O secundază **Rodica Mateescu**, vicecampioană la lungime, **Marian Oprea**, dublu medaliat cu bronz

la triplusalt, luptătorii **Ion Baciu**, **Nicu Gingă**, **Victor Dolipschi** ș.a.

Primul medaliat european a fost un alt luptător, **Aurel Rențea**, în 1979. L-au urmat, printre alții, **Vali Ionescu**, aur la Atena, bronz la Milano, deținătoare o perioadă a recordului mondial, 7,20 metri, pugiliștii **Nicolae Carat**, bronz în 1930, **Anton Oșca**, șapte ani mai târziu, **Gabriel Pometcu**, de două ori bronz, în 1971 și 1973, ca și **Victor Zilberman**, în 1969 și 1975, atleta **Iolanda Oanță**, dublă vicecampioană continentală, la 400 și 200 metri, în 1990 și 1992, **Ioana Luță Tintorescu**, șapte titluri balcanice.

Succese la sporturile de echipă

Voleiul și handbalul sunt în prim-planul sporturilor de echipă. Voleibaliștii Rapidului, cu nume celebre ca **Ponova**, **Nicolau**, **Drăgan**, **Plocon**, s-au calificat de șapte ori în finalele Cupei Campionilor Europeni, intrând de trei ori și definitiv în posesia trofeului, în urma victoriilor din finalele cu TSKA Moscova din 1961, '63, '65, care puteau fi patru, dacă ultimul act din 1967, cu Dinamo, la Romexpo, n-ar fi fost influențat de cei care susțineau echipa din Șoseaua Ștefan cel Mare. Fetele aveau să ocupe locul al treilea în Cupa Confederației Europene (CEV) din 1990. Handbalistele și-au adjudecat CCE în 1964, Cupa IHF în 1993 și City Cup în 2000. Actuala echipă, campioană națională în 2022, a ajuns

până-n sferturile CCE, ratând prezența în final four. Trofeul cucerit cu mulți ani în urmă de rugbiști în finala cu echipa franceză Montroise.

În schimb, poloștii au câștigat Campionatul European al feroviarilor, calificându-se în semifinalele CCE. Rezultate meritorii și pentru un sport puțin mediatizat - popicele, la care Rapid a dat câteva campioane mondiale, printre care **Elena Lupescu Cernat**, **Tinca Balaban**, **Ioana Gonciar**, **Vasilica Pometcu**, soția pugilistului Gabriel Pometcu, în prezent antrenorele la clubul giuleștean. Aceleși aprecieri și pentru karatistele de la kumite **Luminița Mirela Savu**, **Cristina Stoica**, **Ștefania Savu**, **Iulia Grosu**, **Simona Tudorache**, **Magdalena Călin**, campioane ale lumii.

Trei titluri la fotbal

Cea mai veche secție, fotbalul, înființată de primul președinte, **Teofil Crăciun**, susținută și de cei ce l-au urmat, printre care **Mihai Zaharia**, 20 de ani pe această funcție, și-a făcut debutul în prima divizie în 1932 cu o victorie răsunătoare la acea vreme, 3-2 cu Ripensia, urmată de un alt succes important, 6-5, în finala Cupei, cu aceeași echipă. De altfel, Cupa României avea să fie un apanaj al Rapidului, care a obținut 13 trofee. În 1939 se inaugurează arena din Giulești, în prezența regelui Carol al II-lea și a viitorului rege Mihai I, care au sărutat coroana de pe gazon. Un episod memorabil

a fost și finala Cupei Europei Centrale, cu Ferenvaros, din 1940, care nu s-a mai desfășurat din cauza războiului, consenat ca prima calificare a unei echipe românești de fotbal în ultimul act al acestei importante competiții.

Întâiul titlu a venit în 1967, sub baghetele lui **Valentin Stănescu** și **Victor Stănculescu**, după o-o în ultimul meci cu Petrolul, la Ploiești, la finele căruia cele câteva sute de suporteri și-au respectat promisiunea, venind pe jos până la arena giuleșteană pentru a-și saluta idolii. Care erau **Andrei Răducanu**, **Lupescu**, **Motroc**, **Dan Coe**, **Greavu**, **Macri**, **Dinu**, **Jamaichi**, **Năsturescu**, **Emil Nichi Dumitriu II**, **Ion Puiu Ionescu**, **N. Georgescu**, **Codreanu**, **Kraus**, **Mitroi**, **Neagu**. Care aveau să elimine pe Napoli și Legia Varșovia în Cupa Cupelor, pierzând în fața celor de la Tottenham Hotspurs. Istoria titlurilor s-a repetat în 2000 și 2003, sub conducerea antrenorilor **Mircea Lucescu**, principal, **Nicolae Manea**, **Marian Rada**, secund, respectiv **Mircea Rednic**, principal. Il Luce i-a avut ca elevi, printre alții, pe **Lobont**, **Stanciu**, **Nanu**, **Iencsi**, **Rednic**, **Vameșu**, **Bolohan**, **Bugeanu**, **Bundea**, **Iftodi**, **Lupu**, **Maier**, **Marinescu**, **C. Zanfir**, **B. Andone**, **Pancu**, **Șumudică**, **Târțau**, inclusiv pe cel supranumit Puriul, **Dolha**, **R. Lucescu**, **Buta**, **N. Constantin**, **Maței**, **Perjă**, **Raț**, **Voicu**, **Bădoi**, **Godfroid**, **Bisconti**, **N. Grigore**,

Măldărășanu, **Sabău**, **Schumacher**, **Șoavă**, **Bratu**, **D. Niculae**, **Niță**. N-au lipsit rezultatele remarcabile în cupele europene, eliminarea echipei Feyenoord Rotterdam, Rennes, Șahtior Donețk, PAOK Salonic, VfB Stuttgart, Hertha Berlin, Hamburger SV, ratând semifinalele Cupei UEFA, după 1-1 și 0-0 cu Steaua.

Colegii mei rapidiști

Din rândul colegilor pe care-i știu din presa scrisă și vorbită care țineau cu Rapid i-aș aminti pe regretații **Ioan Chirilă**, autorul cărții „Glasul roților de tren”, **Constantin Bebe Firănescu**, **Stelian Trandafirescu**, **George Stanca**, **Gheorghe Cioranu**, iar dintre cei în viață, pe **Aurel Brebeanu**, **Dan Filoti**, **Cristi Costache**, **Pompiliu Dumitrescu**, **Marian Vâlvoi**, **Marius Töne**, **Lucian Ionescu**, **Octavian Pescaru**, **Ilie Dobre**. Pe IIIuță l-am încurajat să se pregătească pentru dicție la oglindă, folositoare la intervențiile sale în cadrul rubricii „Hai, studenții”, de la emisiunea **Student Club**, de pe Programul 3, pe care am păstoriț-o un timp.

L-am reîntâlnit pe Giulești, la meciul Rapid-CFR Cluj, 3-1, comentându-l, deși e pensionar, ca și subsemnatul, cu o vervă apropiată de cea a anilor săi de glorie.

📄 Pagini realizate de RADU LEVÂRDĂ

✂ CORINA VLAD DIACONESCU

MARIN VOICAN-GHIOROIU.
SCHIȚĂ DE PORTRET

„Doina, creație magnifică a poporului român (Doină zic, doină suspin/ Tot cu doina mă mai țin...) [...] Copil fiind, priveam extaziat bolta necuprinsă a cerului, care-și aprindea candelabrele sfînteite peste satul patriarhal, și-mi ziceam în gând «Mare și puternic ești, Dumnezeu meu»”.

... **Taică bun, rouă de flori, / Pe narcise și bujori, of! / Și măicuța mea frumoasă, / Am să mă întorc acasă.**

Acesta este Marin Voican-Ghioroiu. El înseamnă mama Elisabeta, Ilie tatăl, satul natal Dealul Viilor, Gorjul, credința în Dumnezeu și doina. I-am descoperit personalitatea treptat, de-a lungul anilor. Ne-am cunoscut prin 2005, când eram redactor-șef al revistei *Cronica Fundațiilor*, care apărea în cadrul Fundației Internaționale *Mihai Eminescu*, înființată de poetul Mircea Micu și de poeta Rodica Subțirelu.

Marin Voican Ghioroiu aducea spre publicare, relatări despre evenimente artistice, concerte, recitaluri, interviuri sau portrete ale unor interpreți și compozitori. Știam despre el că este un fin observator și comentator al acestor evenimente din București și din țară.

Până într-o zi, când l-am descoperit și altfel... La o reuniune a Clubului România UNESCO, după ce s-a referit la subiectul întâlnirii, legat de patrimoniul românesc ce trebuie apărât și păstrat cu orice preț, Marin Voican-Ghioroiu a început să cânte o doină compusă de el, în spiritul tradiției gorjene. Mi-a plăcut mult. Moată fiind, eram obișnuită cu muzica din Ardeal, cu *Țarina de la Abrud*, cu taraful lui Pera Bulz din Vața, cu Maria Tudor, dar Marin Voican-Ghioroiu m-a făcut să simt și frumusețea acestui cântec gorjan.

Pentru mine a fost o adevărată surpriză, nu știu dacă și pentru ceilalți din sală. Vă invit să-l cunoaștem mai bine pe Marin Voican-Ghioroiu.

Are studii în Economia generală cu specializare în domeniul nuclear și a lucrat la Centrala de la Cernavodă. În același timp, a făcut și pregătire muzicală, avându-l îndrumător chiar pe unchiul său, violonist la Filarmonica *George Enescu*.

Este *Doctor Honoris Causa* al Academiei Dacoromâne și director artistic al Centrului de Etică și strategii.

Octavian Ursulescu îl numește „un sensibil fiu al Olteniei...”

În copilărie și la școală a învățat să prețuiască folclorul autentic, ascultând interpreți renumiți, ca Maria Tănase, Maria Lătărețu, Ion Luican.

Iar pentru maestrul Gheorghe Zamfir, el este „un oltean de-al meu din Gorj”. Ei se admiră reciproc și amândoi îl preamăresc pe Mihai Eminescu, unul cu versul său și celălalt, cu sunetul mângăietor al naiului. Astfel se întâlnesc în corina *Dea de jale*, *Gheorghe Zamfir preamărind pe Eminescu*.

Marin Voican-Ghioroiu are numeroase cărți publicate, însă nu mi-ar ajunge toate paginile revistei să le comentez pe toate. Sunt cărți de proză, de poezie, culegeri de cântece populare, albume muzicale și piese de teatru.

Amintim câteva titluri: *În grădina Raiului folcloric, Din cuvinte am sădit flori*, precum și unele scrise împreună cu maestrul Constantin Arvinte: *Eroilor legendari, prinos de recunoștință, Tu, Romanțancântătoare, Brâncușiana*, poem coral-simfonic prezentat la teatrul *Elvira Godeanu* din Târgu-Jiu cu orchestrele reunite *Ion Dumitrescu* din Râmnicu Vâlcea și *Lyra Gorjului*, dirijate de Mircea Suchici.

În toate, și sunt multe altele, universul este al vieții trăite în Gorjul iubit. Din paginile lor răzbate dorul de părinți, de casa copilăriei, de izvoare, de răzoare, de pădure, de cârciumioara din sat, de umbrița de stejari, de târgul de iubire din zonă...

În culegerile de poezie simțim duioșia din sufletul său, atunci când își amintește:

În prisma căsuței mele,
Sus în colțul de la grindă,
Au venit trei rândunele
Cuibușorii să și-l prindă.

Avocat în articole mari personalități, interpreți și compozitori. Iar pentru Maria Tănase și Constantin Brâncuși a creat o piesă de teatru, dramă într-un act și trei tablouri, *Ne vedem la Paris*. Din cele trei tablouri se revarsă iubirea de locurile natale, iubirea față de Dumnezeu și față de folclorul românesc.

Brâncuși o numește pe Maria Tănase *pasăre măiastră*, ea îi spune *neicuță Costache*... Dialogul imaginar între cei doi transpune în cuvinte genialitatea lor. Melodiile Mariei se contopesc cu muzica pietrei lucrate. Piesa cuprinde cântece pe versurile autorului. Ele sunt interpretate de soprana Rodica Anghelescu, frumoasa lui soție. Cântecele întregesc valoarea documentară a creației dramaturgice.

În toate demersurile sale artistice, Marin Voican-Ghioroiu este însoțit de soprana Rodica Anghelescu. Artista trece cu ușurință de la arii din opere la cântecul popular și la romanță.

Ar mai fi multe de spus despre activitatea și preocupările lui Marin Voican-Ghioroiu. Să nu uităm calitatea sa de compozitor. La radio sunt transmise des cântecele *Dacă dorul îl găseam, La Bălceștii Gorjilor, În vinerea Paștelui* și altele. Colaborează la multe publicații și este prezent activ la evenimentele culturale importante și la radio.

Amintesc doar impresionanta aniversare organizată în onoarea compozitorului, dirijorului și folcloristului Constantin Arvinte, la împlinirea a nouăzeci de ani, petrecută sub cupola Ateneului Român. Marin Voican-Ghioroiu a rostit cuvinte emoționante despre cel care i-a fost mentor și interpret al compozițiilor sale.

Participările anuale la concursul *Crizantema de Aur* au fost încununate de premii. Soprana Rodica Anghelescu a obținut premiul I cu *Te aștept, nuntăria*, iar cu *Timpule, nu-mi fi dușman* premiul I la concursul *Mariana Drăghicescu*. A participat, de asemenea, la *Crizantema de Argint* din Chișinău, obținând premiul II la Secțiunea creație.

Pentru creațiile sale în proză, în versuri și compoziții muzicale, Marin Voican-Ghioroiu a fost recompensat cu numeroase premii și distincții care îi răsplătesc și îi recunosc dragostea și implicarea în păstrarea avuției noastre – folclorul românesc.

La întrebarea mea, *Ce planuri are pentru acest început de an?* mi-a răspuns: *Să întrebăm și Carul Mare*... Este titlul romanței sale, interpretată de soprana Rodica Anghelescu la concursul *Crizantema de Argint* din Chișinău, la începutul anului. Am avut privilegiul să o ascult în premieră și am inclus-o imediat printre romanțele mele preferate.

România are nevoie de cât mai mulți *Gorjeni sentimentali*, cum s-a prezentat de curând la întâlnirea organizată de scriitorul George Terziu, compozitorul, interpretul și autorul Marin Voican-Ghioroiu.

AVOCATUL CASEI

Stabilirea paternității pe cale judecătorească

Răspundem întrebărilor primite de la *Viorica Zidaru din Târgoviște, Sabina Florea din Galați, Ioana Miu, București, Stan Frâncu din Călărași*: Copilul din afara căsătoriei își poate stabili filiația pe calea unei acțiuni în justiție, dacă tatăl nu îl recunoaște. Remarcabil este faptul că, atât în reglementarea anterioară din Codul familiei, cât și potrivit Codului civil, cercetarea paternității este liberă, adică legea nu stabilește limitativ cazurile în care se poate porni o asemenea acțiune, singura condiție fiind aceea ca prin această acțiune să se urmărească stabilirea paternității unui copil din afara căsătoriei. Această acțiune prezintă unele trăsături specifice, din punctul de vedere al titularului, al termenului în care se poate porni și al procedurii de judecată. Astfel, potrivit art. 424 C.civ., dacă tatăl din afara căsătoriei nu îl recunoaște pe copil, paternitatea acestuia se stabilește prin hotărâre judecătorească. Acțiunea în stabilirea paternității are un caracter personal și aparține copilului. În literatura de specialitate, cât și în practica judecătorească anterioare Codului civil, s-a stabilit că acțiunea aparține atât copilului minor, cât și

celui major, soluția fiind menținută și consacrată expres în art. 413 C.civ. De asemenea, copilul din afara căsătoriei, chiar adoptat, poate introduce acțiunea în stabilirea paternității, dat fiind că legea nu interzice aceasta și există întotdeauna interes pentru stabilirea paternității firești. Potrivit art. 425 al 1 C.civ., acțiunea se pornește în numele copilului de către mamă, chiar dacă este minoră, sau de către reprezentantul lui legal. De reținut că mama nu este titular al acțiunii în stabilirea paternității, ci acționează doar în numele și în interesul copilului. În cazul în care copilul nu are capacitate deplină de exercițiu, se disting două situații în ceea ce privește exercițiul dreptului la acțiune: a) copilul are capacitate restrânsă de exercițiu. Dat fiind că este vorba despre o acțiune cu caracter personal nepatrimonial, copilul poate introduce singur acțiunea, fără nicio incuviințare; b) copilul este lipsit de capacitate de exercițiu. În acest caz, acțiunea se pornește de către mamă, în numele copilului, în calitate de reprezentant legal al acestuia. Potrivit art. 437 al 2 C.civ., modificat prin Legea nr. 140/2022, cel care introduce o acțiune privitoare la filiație în numele unui copil sau al unei persoane care beneficiază de tutelă specială, precum și persoana care beneficiază de consiliere judiciară sau copilul minor care a introdus singur,

potrivit legii, o astfel de acțiune, nu pot renunța la judecarea ei. Prin urmare, mama copilului nu poate renunța la acțiunea în stabilirea paternității și nici nu poate încheia o tranzacție cu pretinsul tată al copilului, prin care să renunțe la cercetarea paternității pe tot timpul minorității copilului, deoarece acțiunea aparține copilului, mama fiind îndreptățită numai să o exercite, iar renunțarea sau tranzacția ar contraveni interesului superior al copilului (art. 2 al 3 din Legea nr. 272/2004). Potrivit art. 425 al 2 C.civ., acțiunea poate fi pornită sau, după caz, continuată și de moștenitorii copilului, în condițiile legii. Se consideră că, în mâinile moștenitorilor, acțiunea se intervertește, dobândind un caracter preponderent patrimonial. Tatăl din afara căsătoriei nu poate introduce acțiune în stabilirea paternității, deoarece el are posibilitatea de a recunoaște copilul. În reglementarea anterioară se prevedea că acțiunea în stabilirea paternității se prescrie în termen de un an de la nașterea copilului. Caracterul prescriptibil al acțiunii și durata relativ scurtă a termenului erau justificate, în literatura de specialitate, prin argumentul că în acest mod se înlătură cât mai grabnic incertitudinea statutului familial al persoanei, copilul urmând să beneficieze, cât mai repede posibil, de efectele juridice ale filiației și ale rudeniei. În raport cu jurisprudența în materie a C.E.D.O., instituirea caracterului imprescriptibil al acestei acțiuni a constituit o opțiune legitimă, pe deplin justificată, care a dat expresie principiului interesului superior al copilului și dreptului fundamental al acestuia de a-și cunoaște părinții, consacrat de art. 7 par. 1 din Convenția cu privire la drepturile copilului, ratificată de România prin Legea nr. 18/1990. Astfel, prin Legea nr. 288/2007 s-a introdus un alineat final la art. 60 C.fam., prin care s-a prevăzut că „acțiunea aparținând copilului nu se prescrie în timpul vieții acestuia”.

Soluția imprescriptibilității a fost preluată în Codul civil în art. 427 al 1, în sensul că dreptul la acțiune nu se prescrie în timpul vieții copilului. Dacă însă copilul a decedat, în aplicarea art. 427 al 2, care trimite la art. 423 al 5, moștenitorii săi pot să o introducă în termen de un an de la data decesului. Acțiunea în stabilirea paternității se formulează împotriva pretinsului tată. Dacă acesta a decedat, acțiunea poate fi pornită și împotriva moștenitorilor pretinsului tată, în temeiul art. 425 al 3 C.civ. Prin acțiunea în stabilirea paternității se tinde să se dovedească faptul că părântul este tatăl copilului.

✂ Avocat VERONICA MUȘAT - BOCȘE Baroul București
0721.47.32.90
0744.84.81.83
veronica_musat@yahoo.com

Aceasta înseamnă că trebuie dovedite următoarele împrejurări: a) nașterea copilului; b) legăturile intime dintre pretinsul tată și mama copilului în perioada concepțiunii copilului; c) faptul că bărbatul care a avut asemenea legături cu mama copilului este, într-adevăr, tatăl copilului. Împrejurarea că, în perioada concepțiunii copilului, mama a avut relații și cu alți bărbați, nu este suficientă pentru respingerea acțiunii, dacă din ansamblul probelor se poate ajunge la concluzia paternității. Se vor administra toate probele pentru a se stabili dacă părântul este sau nu tatăl copilului. În lipsa altor probe, instanța nu va putea admite acțiunea în stabilirea paternității, deoarece ar însemna ca mama să aibă dreptul să îl aleagă pe tatăl copilului. Paternitatea copilului se poate stabili cu orice mijloc de probă, precum înscrise, indiferent de forma în care au fost întocmite, martori, recunoașterea (mărturisirea) părântului, prezumții, expertize. Articolul 426 C.civ. instituie o prezumție legală, relativă, textul având caracter de nouate în raport cu reglementarea anterioară. Astfel, potrivit al 1, paternitatea se prezumă dacă se dovedește că pretinsul tată a conviețuit cu mama copilului în perioada timpului legal al concepțiunii, prezumția putând fi însă înlăturată dacă pretinsul tată dovedește că este exclus ca el să îl fi conceput pe copil - al 2. Dintre toate probele care pot servi la cercetarea paternității, mărturisirea (recunoașterea) părântului reprezintă proba cea mai puternică. S-a decis că recunoașterea făcută în fața instanței reprezintă o mărturisire făcută în formă autentică.

Editată de
UNIUNEA ZIARIȘTILOR PROFESIONIȘTI
DIN ROMÂNIA
Președinte onorific DORU DINU GLĂVAN

Director general
NICOLAE VASILE

Redactor-șef
RODICA SUBȚIRELU

Redactor-șef adjuncț
GEORGE VLAICU

Redactor-șef adjuncț
TEODORA MARIN

Editor coordonator
OVIDIU ZANFIR

Secretar general de redacție
ALEXANDRU ȘTEFAN

MEMBRI FONDATORI:

DORU DINU GLĂVAN (UZPR)

RODICA SUBȚIRELU (UZPR)

MIHAELA RUSU (UZPR)

CLEMENTINA TIMUȘ (UZPR)

ELIZA ROHA

CORINA POPESCU (UZPR)

IOANA UNGUREANU

CLAUDIA MOTEA (UZPR)

NICOLAE CABEL (UCIN)

Consultanță juridică:
av. CRISTIANA VĂRĂȘTEANU

Seniori editori:

Prof. univ. dr. ȘTEFAN PĂUN

Conf. dr. CORNELIU ZEANA

Conf. univ. dr. GABRIEL I. NĂSTASE

CORINA VLAD DIACONESCU

MARIAN DUMITRU

GEORGE CANACHE

ALEXANDRE ANDREI (Paris)

NICOLAE VASILE

ALEXANDRU ȘTEFAN

COJOCARU VERGIL - COVER

Responsabilitatea juridică
pentru conținutul articolului
publicat aparține autorului.

Adresă:

Uniunea Ziariștilor

Profesioniști din România

Bld. General George Magheru 28-30,

et. 1, Sector 1, București

Contact:

Tel: 021 317.92.25;

Fax: 021 313.06.72

cronicatimpului@gmail.com

uzpr.ro/cronica-timpului

facebook.com/uzp.org.ro

ISSN: 2393-1361

Tipărit la: CNI CORESI S.A.

Cristina Copia

regina neîncoronată a cugetărilor, care nu a găsit numai cuvântul ce exprimă adevărul, ci fraze întregi ce au puterea de a pecetlui starea de extaz a unei gândiri divine, amplificată până la înălțimea sufletului îmbibat cu afectivitate artistică și literară

Cugetările semnate Cristina Copia reprezintă expresii literare, care pun în valoare rezultatul prin cuvinte rafinate și cu frumos duh, al unui fel elaborat de a gândi, inteligent și, totodată, artistic și literar. Prin cuvinte și litere – semne ce aparțin umanității – personalitatea cugetărilor, Cristina Copia transmite ceva din individualitatea domniei sale sub forma unei expresivități, îndelung elaborate.

Muncă, inteligență, afectivitate la înălțimea sufletului ordonat de zumbetul unei creații literare, ce duce pe iubitorii de arta scrisului într-o stare de interesantă vrajă literară. Pentru scriitoarea - poetă și prozatoare Cristina Copia - cugetările, rod al minții sale creatoare, o ajută să alerge în cursa vieții, în cursa creațiilor literare, cu mulțumirea de a obține și premiul pentru „găselnițe” literare scurte, într-un important, greu și responsabil act de creație literară, artistică și de viață.

Coperta 4 a publicației UZPR, întru liniștirea autenticității emoțiilor poetei și prozatoarei Cristina Copia, publică în acest număr parte din creația literară - poezie, proză, cugetări - care, sper că vor mulțumi publicul cititor, cult și educat în rafinatele sale gusturi literare.

Activitatea literară pe care o trăiește cu febrilitate, o poartă pe scriitoare spre noul limbaj literar -cugetări. Capacitatea doamnei Cristina Copia de a crea și de a se exprima inteligent și folositor (și) prin cugetări, servește ideilor sale intime ce țin de vigoarea creației literare.

Să fii mereu cu Dumnezeu cel bun, blând și a toate iubitor!

Lector cugetări:
COJOCARU VERGIL-COVER
(membru UAPR, UZPR,
Liga Navală Română)

Prin frigul suprem

Suprem ireversibil de iubire
ar trebui să fie
un el și ea
prin timp
cu ceas dat înainte
vibrând tic-tac;
în două inimi fluide
cu roșul din mac
ce dau și iau,
iar și iar,
fără “separ”
neghina din grâu,
greul fără frâu
din frigul suprem
cu ceas dat înainte
vibrând tac-tic
spre punctul “nimic”,
Big Bang-ul “explic”
din ceas dat înainte,
sortit să moară fierbinte;
fără cuvinte,
fără poem;
boem, dar suprem;
suprem dar boem.

Ascensiuni devalorizante

Drum spre ceva cu rost prins în timp
uitat prin spații de ascensiuni
cu valori controlate,
invers proporționale,
proporționate
cu fără valoare,
se pare;

accesate prin stații
de ascensiuni necontrolate
în drum rapid spre ceva cu alt rost
fără timp,
doar anost.

Egal cu toți egali cu tine,
intangibil rămâne
firul subțire
fără stații și spații,
fără obstrucții;
tangibil cu Sine.

Poem silabisit matematic

Un cerc se deschide un gol să îl umple,
alt cerc poate închide figuri incorecte
(nepotrivite), judecăți din situații concrete.

Rațiuni multe linii curbează, linii trasează în arii
concrete sau năluciri desenează.

Un cerc se deschide din el ca să iasă egalii-ase-
meni, posibillii semeni; alt cerc să închidă, noroc
să petreacă în raza-i perfidă, fără lumină.

Viața în cercuri, pătrate și visuri tangente, în-
scrisuri,
existențe în forme lipite de versuri, străluciri din
lumini din singurul centru:

Centrul Divin.

Iubirea pretinde geometrie; geometrie pură și în
poezie.

Motto-cugetare:

„Cuvântul. Tăcerea completă a
gândului. Sonorul sufletului. Adus
de Adam și amplificat de Eva.”

Cristina Copia

Fiecare creație este de fapt o zi din jurnalul sufletului, un jurnal de scriitor în versuri, în rânduri printre emoții și gânduri, sentimente clare sau confuze, trăiri cu antiteze mereu. Un singur adevăr este în toate. El nu are opus: iubirea. Da, e în toate și în toți. Nu, ura nu există! O numim greșit așa. E doar un cuvânt în dicționar, de sine stătător. În cerneala universală a creatorilor de frumos nu s-a pus niciun pigment din ea. De aceea, orice citim este vibrație, oscilație în jurul marelui punct de echilibru: Creator.

Cristina Copia

Serie și paralel

Trăiesc în paralel cu timpul meu, serie de clipe
sfărâmate de trepte; cobor cu trupul și urc cu suflul.
Îmi imaginez o scară să ajung la ploaia de taine
din Universuri paralele să încerc să zbor prin timpul
meu; e greu!

În luxul imaginației mele aş putea comite o con-
cesie, să găsesc o fisură, să deschid ușa timpului și
să mă strecur în copilărie ce stă într-un colț, într-

un spațiu înseriat după ani. Pășesc încet să nu dau
buzna în destin. Respir între două zile paralele prin
muguri înfloriți ce-mi șoptesc la ureche morfosi-
tanxa lor.

Alerg și aleg anul. Sunt confuză: două direcții
paralele dacă nu opuse. Încep să le pierd din pri-
viri. Renunț. Caut fisura de întoarcere. Mă strecur în
timpul meu paralel cu mine. Serie de clipe măcinate
în seria anilor.

Cugetări. CRISTineisme

- M-am născut din original, CRIST, cu credința să rămân Copia prin Asemănare după Chip.
- Fii modest! Adună ploaia și udă cu ea nevoia.
- Fii nevoia timpului cât el are nevoie de tine!
- Să tulburi apele murdare e o zbatere profundă într-un calm atât de mare de nepăsare.
- Să limpezești apele tulburi e încercarea-ncrâncenată să oglindești viață curată.
- Durerea este ceva ce doare dacă nu o iubești.
- Tăcerea este leacul și puterea, un argument greu de dezmințit. De ea atârână pacea. De ea atârână mereu adevărul.
- Aparența este mai interesantă când cunoaștem realitatea.
- Cartea. Răsuflare răsfaită. Trecătoare între autor și cititor. Scară fără trepte (spiritul nu are nevoie de ele).
- Carte editată. Locul în care cuvintele se assemblează de frică. Aici, ele numără până la infinit de două ori.
- Cunoașterea. Tot ce știi unit cu tot ce pricepi.
- Cuvântul. Tăcerea complexă a gândului. Sonorul sufletului. Adus de Adam și amplificat de Eva.

Aripi peste abisuri

Clipe, senzații de verde topit în sânge;
angoase alterate, mlădioase uitate;
revărsarea viselor trandafirii alege
pecetea iubirii din versuri pregătite.

Îndrăgostiților de clipă comună
cer zorii speranțelor desprinse
din apa-vie, neseacă fântână
de clipele acelorași zori fără teamă,

fără ani, fără calendare și ceasuri,
întipărite în clipă de clipă prefiră
nisipul mișcător din clepsidră
când se lipește de verbul “zbori”;
prin fisura lui se văd două iubiri
și o singură clipă nesorbită; pură.